Informatīvais ziņojums
Par makroekonomisko situāciju valstī

RĪGA
2013.gada aprīlis

Ievads

Ekonomikas ministrija sadarbībā ar Finanšu ministriju ir sagatavojusi divdesmito informatīvo ziņojumu par makroekonomisko situāciju valstī.

Ziņojums sagatavots, pamatojoties uz Ministru kabineta 2008.gada 15.aprīļa sēdes protokola Nr.24 43.§ 6.punktu, kas uzdod Ekonomikas ministrijai sadarbībā ar Finanšu ministriju līdz 2008.gada 15.jūnijam un turpmāk reizi divos mēnešos iesniegt kārtējo ziņojumu Ministru kabinetā par makroekonomisko situāciju valstī. Ziņojuma iesniegšanas termiņi ir precizēti Ministru prezidenta Valda Dombrovska 2009.gada 16. oktobra rezolūcijā Nr.12/SAN-1005/21380, kas uzdod sagatavot kārtējo informatīvo ziņojumu līdz 2009.gada 29.decembrim un nākamos reizi trīs mēnešos.

Saskaņā ar 2008.gada 12.decembra sēdes protokola Nr.94 88.§ 2.punktu, Ekonomikas ministrija, sagatavojot kārtējo informatīvo ziņojumu, ir ņēmusi vērā arī patērētāju, ražotāju un pakalpojumu sniedzēju konjunktūras apsekojumu rezultātus.

Ziņojums ietver kopsavilkumu un 8 nodaļas – ārējā ekonomiskā vide, tekošās situācijas raksturojums reālajā, ārējā un finanšu sektorā, tendences darba tirgū, cenu izmaiņas, kā arī ekonomiskās attīstības prognozes.

Visa skaitliskā informācija un dati, izņemot īpaši norādītajos gadījumos, ir ņemti no Latvijas Republikas Centrālās statistikas pārvaldes vai Eurostat datu bāzes. Latvijas Bankas un Finanšu un kapitāla tirgus komisijas dati ir izmantoti maksājumu bilances un monetāro rādītāju aprakstā. Finanšu ministrijas un Valsts kases dati izmantoti valdības finanšu raksturojumā.

Saturs

Attēlu un tabulu saraksts 5
Ekonomiskais stāvoklis: īss kopsavilkums 7
1. Ārējā ekonomiskā vide 8
2. Produkcijas izlaide 12
3. Pieprasījums 26
4. Ārējais sektors 31
5. Valdības finanses un valsts finanšu sektors 35
6. Darba tirgus 41
7. Cenas 43
8. Prognozes 49

Saīsinājumi

ASV	Amerikas Savienotās Valstis
ĀTI	Ārvalstu tiešās investīcijas
EE	Igaunija
ES	Eiropas Savienība
EUR	Eiro, oficiālā Eiropas Savienības naudas vienība
EU-27	Eiropas Savienība (visas 27 dalībvalstis)
IKP	Iekšzemes kopprodukts
Ls	Lats
LT	Lietuva
LV	Latvija
NVA	Nodarbinātības Valsts aģentūra
NVS	Neatkarīgo Valstu Sadraudzība
PVN	Pievienotās vērtības nodoklis
RCI	Ražotāju cenu indekss
VCI	Ražotāju cenu indekss vietējā tirgū realizētajai produkcijai
VID	Valsts ieņēmumu dienests
XCI	Ražotāju cenu indekss eksportētajai produkcijai

Attēlu un tabulu saraksts

Attēlu un tabulu saraksts **5**
Ekonomiskais stāvoklis: īss kopsavilkums **7**
1. Ārējā ekonomiskā vide **8**
1.1.tabula. IKP dinamika pa valstīm 11
2. Produkcijas izlaide **12**
2.1.attēls. IKP dinamika pa ceturkšņiem 16
2.1.tabula. IKP dinamika 16
2.2.attēls. Tautsaimniecības struktūra 16
2.3.attēls. Ekonomikas sentimenta indekss 16
2.4.attēls. Mazumtirdzniecība 17
2.5.attēls. Mazumtirdzniecības konfidences rādītājs 17
2.6.attēls. Būvniecību raksturojošie rādītāji 18
2.7.attēls. Kravu apgrozījums 18
2.8.attēls. Apstrādes rūpniecības produkcijas fiziskā apjoma indekss 19
2.9.attēls. Rūpniecības konfidences rādītājs un ražošanas jaudu noslodze 19
2.10.attēls. Apstrādes rūpniecību raksturojošie rādītāji 20
2.11.attēls. Pārtikas un dzērienu ražošanu raksturojošie rādītāji 20
2.12.attēls. Vieglo rūpniecību raksturojošie rādītāji 21
2.13.attēls. Kokapstrādi raksturojošie rādītāji 21
2.14.attēls. Papīra ražošanu un izdevējdarbību raksturojošie rādītāji 22
2.15.attēls. Ķīmisko rūpniecību un tās saskarnozares raksturojošie rādītāji 22
2.16.attēls. Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošanu raksturojošie rādītāji 23
2.17.attēls. Metāla un gatavo metāla izstrādājumu ražošanu raksturojošie rādītāji 23
2.18.attēls. Elektrisko un optisko iekārtu ražošanu raksturojošie rādītāji 24
2.19.attēls. Mašīnu un iekārtu ražošanu raksturojošie rādītāji 24
2.20.attēls. Transporta līdzekļu ražošanu raksturojošie rādītāji 25
3. Pieprasījums **26**
3.1.tabula. IKP no izlietojuma puses 28
3.1.attēls. Iekšzemes pieprasījuma izmaiņas pa ceturkšņiem 29
3.2.attēls. Privātā patēriņa izmaiņas pa ceturkšņiem 29
3.3.attēls. Sabiedriskā patēriņa izmaiņas pa ceturkšņiem 29
3.4.attēls. Investīcijas pamatlīdzekļos pa ceturkšņiem 30
3.5.attēls. Preču un pakalpojumu eksports pa ceturkšņiem 30
3.6.attēls. Preču un pakalpojumu imports pa ceturkšņiem 30
4. Ārējais sektors **31**
4.1.attēls. Preču eksports un imports pa mēnešiem 33
4.2.attēls. Pakalpojumu eksports un imports pa mēnešiem 33
4.3.attēls. Maksājumu bilance pa ceturkšņiem 34
4.4.attēls. Lata reālā efektīvā kursa indekss 34

5. Valdības finanses un valsts finanšu sektors 35
5.1.attēls. Valsts konsolidētā kopbudžeta finansiālie rādītāji 39
5.2.attēls. Nodokļu ieņēmumi 39
5.3.attēls. Rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegtie kredīti 40
5.4.attēls. Vidējās svērtās % likmes izsniegtajiem kredītiem, (latos un eiro) 40
6. Darba tirgus 41
6.1.attēls. Nodarbinātība 42
6.2.attēls. Bezdarbs 42
6.3.attēls. Strādājošo mēneša vidējā bruto darba samaksa 42
7. Cenas 43
7.1.attēls. Patēriņa cenu pārmaiņas 44
7.1.tabula. Patēriņa cenu pārmaiņas pa mēnešiem, procentos 44
7.2.attēls. Patēriņa cenu indekss grupās un apakšgrupās 45
7.3.attēls. Atsevišķu preču un pakalpojumu grupu ietekme uz kopējo patēriņa cenu indeksu 46
7.4.attēls. Saskaņotais patēriņa cenu indekss pa mēnešiem 47
7.5.attēls. Ražotāju cenu pārmaiņas 47
7.6.attēls. Ražotāju cenu dinamika apstrādes rūpniecībā 48
7.7.attēls. Patēriņa cenu, ražotāju cenu un tirgus pakalpojumu pievienotās vērtības deflatora izmaiņas 48
8. Prognozes 49
8.1.tabula. IKP dinamika, % pret iepriekšējo gadu 49
8.1.attēls. Darba tirgus attīstības tendences 50
8.2.attēls. Patēriņa cenu tendences 51

Ekonomiskais stāvoklis: īss kopsavilkums

Neskatoties uz smago ekonomisko situāciju eirozonā, Latvijas tautsaimniecībā saglabājās strauja izaugsme un kopumā 2012.gadā IKP pieauga par 5,6 procentiem. Lai arī pēdējos divus gadus Latvijas ekonomikā ir vērojama straujākā izaugsme ES, tomēr IKP vēl ir par 12% mazāks nekā bija pirms krīzes – 2007.gadā.

Galvenais ekonomikas dzinējspēks joprojām ir eksports. Pat saglabājoties zemam pieprasījumam atsevišķās tirdzniecības partnervalstīs, kopumā Latvijas preču un pakalpojumu eksports palielinās. Latvijas ražotāji apgūst aizvien jaunus tirgus un ir palielinājuši eksporta apjomus – galvenokārt uz krīzes mazāk skartiem ES valstu tirgiem, kā arī NVS un pārējām pasaules valstīm. Eksporta iespējas sekmē apstrādes rūpniecības izaugsmi. 2012.gadā apstrādes rūpniecībā ražošanas apjomi pieauga par 9,3% un ražošanas apjomu kāpums nozarē veidoja ¼ daļu no visas tautsaimniecības izaugsmes 2012.gadā.

Pakāpeniski situācija uzlabojas arī iekšējā tirgū – palielinās mazumtirdzniecības apgrozījums un komercpakalpojumu nozarēs sniegto pakalpojumu apjomi. Patērētāju konfidence lēni, bet uzlabojas.

Turpina palielināties iekšzemes pieprasījums. Investīciju apjomi pērn par 12,3% pārsniedza 2011.gada līmeni. Vienlaikus straujāku investīciju kāpumu ierobežo vājā kreditēšana un uzņēmēju nogaidošā pozīcija, ņemot vērā neskaidrību par turpmāko situācijas attīstību ārējā vidē. Privātais patēriņš aizvadītajā gadā palielinājās par 5,4 procentiem.

Tajā pašā laikā ekonomiskās situācijas uzlabošanos vēl nav sajutuši visi iedzīvotāji. Darba iespējas un atalgojums aug lēnāk nekā ekonomika kopumā. 2012.gadā nodarbināto skaits ir pieaudzis par 2,7%, un gada vidējais bezdarba līmenis samazinājies līdz 14,8%. Paredzams, ka situācija darba tirgū turpinās uzlaboties arī turpmāk, tomēr galvenie riski saistīti ar globālās ekonomikas attīstības tendencēm, kas var ietekmēt situāciju darba tirgū.

2012.gadā patēriņa cenas kopumā saglabāja mērenu pieaugumu tuvu sezonālo svārstību līmenim. 2012.gadā vidējais patēriņa cenu līmenis pieauga par 2,3%. Cenu kāpumu gada sākumā noteica administratīvi regulējamo cenu, kā arī pārtikas un degvielas cenu palielinājums. Gada otrajā pusē pasaules cenas pārtikai un naftai samazinājās un saruka arī to ietekme uz inflāciju Latvijā. 2013.gada pirmajos trīs mēnešos patēriņa cenas palielinājās ļoti mēreni un martā 12-mēnešu inflācija bija 0,2%. Arī turpmākās patēriņa cenu izmaiņas Latvijā lielā mērā būs atkarīgas no cenu tendencēm pasaulē. Ekonomikas ministrija prognozē, ka kopumā 2013.gadā sagaidāma mērena cenu dinamika un gada vidējā inflācija nepārsniegs 1,5 procentus.

Ārējā vidē joprojām pastāv ļoti liela nenoteiktība par tālākajām attīstības perspektīvām. Daļā no mūsu preču noieta tirgiem arī šogad kopējais pieprasījums būs zems. Tas nozīmē, ka Latvijas preču un pakalpojumu eksporta apjomu pieaugums šogad būs mērenāks nekā iepriekšējos gados. Tajā pašā laikā, turpinot uzlaboties situācijai darba tirgū, gaidāms straujāks pieprasījuma kāpums iekšējā tirgū. Ekonomikas ministrija prognozē, ka Latvijas ekonomikas izaugsme kopumā 2013.gadā varētu būt 4% robežās.

1. Ārējā ekonomiskā vide

Pasaules valstu ekonomikas attīstība joprojām ir atšķirīga. Pēc lejupslīdes 2012.gada pirmajā pusgadā, aktivitāte attīstītajās valstīs ir stabilizējusies. Savukārt daļā attīstības valstu aktivitāte ir palielinājusies, pateicoties jaunai atbalsta politikai un atjaunotai uzticībai, bet dažās no attīstības valstīm pieauguma tempi ir kļuvuši lēnāki iekšējo politisko problēmu un vājā ārējā pieprasījuma dēļ.

Eiropas Savienībā (ES-27) pēc sekmīgas izaugsmes 2011.gada sākumā, pieauguma tempi kļuva aizvien mērenāki un kopš 2011.gada beigām jau bija vērojams ekonomisko aktivitāšu samazinājums. Ekonomikas lejupslīde ir saistīta ar spriedzi finanšu sektorā, bažām par valdību finansiālo stāvokli, bilanču posteņu korekciju turpināšanos, kā arī nelabvēlīgu situāciju ārējā vidē.

ES-27 valstīs kopumā 2012.gadā IKP pieaugums bija niecīgs – par 0,1%, salīdzinot ar iepriekšējo gadu. Tajā pašā laikā eirozonā IKP saruka par 0,6%. Ekonomiskās aktivitātes nepieauga arī gada pēdējā ceturksnī. Tajā pašā laikā konfidences rādītāji, lai arī zemā līmenī, bet ir stabilizējušies.

Lai arī 2012.gadā kopumā ES-27 bija vērojams ekonomikas kritums, tomēr attīstības tendences dalībvalstīs ir ļoti atšķirīgas. Francijā, kur stabila ekonomikas izaugsme bija vērojama gan 2010.gadā, gan 2011.gada pirmajā pusē, kopš 2011.gada 4.ceturkšņa ekonomika stagnē un IKP 2012.gadā saglabājās iepriekšējā gada līmenī. Vācijā ražošanas apjomu pieaugums rūpniecībā, bezdarba samazināšanās un salīdzinoši labi konfidences rādītāji 2012.gadā veicināja ekonomikas izaugsmi – IKP pieauga par 0,7%, salīdzinot ar 2011.gadu. Lielbritānijā pēc ekonomisko aktivitāšu samazinājuma, 2012.gadā IKP palielinājās tikai par 0,3%. 2012.gadā IKP pieaugums bija vērojams arī Luksemburgā, Austrijā, Zviedrijā un Īrijā, kā arī vairākās jaunajās ES dalībvalstīs – Latvijā, Igaunijā, Lietuvā, Polijā, Slovākijā, Bulgārijā, Rumānijā un Maltā.

Turpretim Dienvideiropas valstīs – Grieķijā, Portugālē, Itālijā un Spānijā, ekonomiskā situācija 2012.gadā pasliktinājās un šo valstu turpmāko attīstību ietekmēs valstu budžetu konsolidācija un spēja nodrošināt finanšu sektoru stabilitāti. 2012.gadā būtiski IKP samazinājās arī Kiprā, Slovēnijā, Ungārijā un Čehijā. Kopumā 14 ES dalībvalstīs 2012.gadā IKP līmenis bija zemāks nekā 2011.gadā.

Baltijas valstīs pēc dziļas ekonomikas lejupslīdes kopš 2009.gada beigām ir atsākusies izaugsme. 2011. un 2012.gadā Baltijas valstīs bija straujākie ekonomikas izaugsmes tempi ES. 2012.gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, Latvijā IKP pieauga par 5,6%, Lietuvā – par 3,6%, bet Igaunijā – par 3,2%. Baltijas valstu ekonomikas izaugsmes pamatā ir eksporta pieaugums, ko sekmē krīzes laikā atgūtā ražotāju konkurētspēja. Ienākumu palielinājums no eksporta pakāpeniski veicina arī pieprasījuma pieaugumu iekšējā tirgū.

Pretēji tendencēm Eiropā, **ASV** ekonomikā 2012.gadā turpinājās izaugsme. Tam pamatā bija spēcīgi makroekonomiskās politikas stimuli un finanšu stabilizācijas pasākumi. IKP 2012.gada 1.ceturknī pieauga par 0,5%, 2.ceturksnī – par 0,3%, 3.ceturksnī – par 0,8%, bet 4.ceturksnī – par 0,1% (salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni, pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem). Kopumā 2012.gadā ASV IKP bija par 2,2%

lielāks nekā iepriekšējā gadā. Vienlaikus straujāku ekonomikas izaugsmi ierobežo vājais privātais patēriņš, salīdzinoši zemais nodarbinātības līmenis, nestabilitāte ārējā vidē (īpaši eirozonā) u.c. faktori. Kā pozitīvu ietekmi uz izaugsmi var minēt eksporta pieaugumu un importa samazināšanos, mājokļu tirgus stabilizēšanos un privātās kreditēšanas pieaugumu, pat neskatoties uz ES banku aktivitāšu mazināšanos ASV tirgū.

Āzijas valstis globālo krīzi bija pārvarējušas veiksmīgāk nekā citu reģionu valstis. Tomēr pēdējā gada laikā vājais pieprasījums ārējos tirgos ietekmē Āzijas valstu izaugsmes tempus.

2012.gada 1.ceturksnī **Japānas** IKP pieauga par 1,5%, savukārt 2. un 3.ceturksnī sekoja ekonomisko aktivitāšu samazināšanās. 2012.gada 4.ceturksnī IKP saglabājās iepriekšējā ceturkšņa līmenī, neskatoties uz to, ka tika prognozēta izaugsme. To pamatā noteica vājais eksporta pieaugums un lēnāki iekšējā pieprasījuma pieauguma tempi, kā arī valsts investīciju samazināšanās 2011.gada zemestrīces skartajos reģionos. Kopumā 2012.gadā Japānā IKP bija par 2% lielāks nekā 2011.gadā. Jaunākie dati liecina, ka Japānas ekonomika lēnām atgūstas. 2013.gada sākumā Japāna uzsāka vērienīgu monetārās un fiskālās politikas stimulu programmu.

2012.gada pirmajos trīs ceturkšņos **Ķīnas** ekonomikas izaugsmes tempi samazinājās, turklāt straujāk nekā iepriekš tika gaidīts.

Savukārt 4.ceturksnī izaugsmes tempi jau kļuva straujāki – 2012.gada 4.ceturksnī IKP par 7,9% pārsniedza 2011.gada 4.ceturkšņa līmeni. Kopumā 2012.gadā IKP pieauga par 7,8%. Tam pamatā bija 2012.gadā veiktie fiskālās un monetārās politikas atvieglojumi, kuru rezultātā palielinājās ieguldījumi infrastruktūrā un vidēja termiņa un ilgtermiņa aizņēmumu apjomi.

Indijas ekonomiskā aktivitāte samazinās saistībā ar uzņēmēju neuzticības kāpumu, kā arī lēnajām strukturālajām reformām, stingro politiku inflācijas samazināšanai un vājo ārējo pieprasījumu saistībā ar Eiropas parādu krīzi. Indijā 2012.gada 4.ceturksnī IKP pieauga par 4,5%, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu. Lai uzlabotu situāciju, Indijas valdība 2013.gada budžetā plāno palielināt izdevumus kapitāla ieguldījumiem un sociālajām programmām.

NVS reģiona atgūšanās pēc krīzes periodā balstās uz augstajām resursu cenām un kapitāla plūsmu atjaunošanos. Tāpat kā citos reģionos arī NVS valstu izaugsme nav vienmērīga. Lielākajā no reģiona valstīm Krievijā izaugsmes tempi mazinās – 2012.gada 4.ceturksnī IKP par 2,1% pārsniedza iepriekšējā gada atbilstošā ceturkšņa līmeni un kopumā 2012.gadā pieauga par 3,4% (2011.gadā IKP pieauga par 4,3%). 2012.gada 4.ceturksnī bija lēnākais IKP pieaugums kopš 2010.gada sākuma. Izaugsmes tempu samazināšanos ietekmēja lauksaimniecības produkcijas apjomu samazinājums un valdības izdevumu ierobežošana. Lai gan Krievijā ir zemākais bezdarba līmenis kopš 1994.gada, ir pasliktinājusies patērētāju uzticība, kā rezultātā sarūk mazumtirdzniecības pieaugums. IKP tempu samazinājumu ietekmēja arī pēdējos ceturkšņos zemākais Eiropas valstu pieprasījums pēc Krievijas precēm, pie tam ES veido aptuveni pusi no Krievijas preču ārējas tirdzniecības. Eksports 2012.gada 4.ceturksnī pieauga tikai par 1,4%, turklāt imports palielinājās par 9,2%. Tā kā Krievija ir viena no lielākajām naftas un gāzes eksportētājām, tad tās turpmāka izaugsme lielā mērā būs atkarīga arī no šo preču cenu svārstībām pasaulē.

2013.gada aprīlī Starptautiskais Valūtas fonds pazeminā**ja globālās ekonomikas izaugsmes prognozes**. Pēc SVF prognozēm, pasaules ekonomikā 2013.gadā sagaidāms pieaugums par 3,3%. Līdzīgi kā iepriekšējos gados attīstīto valstu ekonomiskā izaugsme būs lēnāka nekā attīstības un jaunattīstības valstīs – ASV 2013.gadā tiek prognozēta izaugsme par 1,9%, savukārt eirozonas valstīs ekonomiskās aktivitātes 2013.gadā varētu samazināties par 0,3%. Eirozonas valstīs saglabāsies spriedze finanšu sektorā, ko var ietekmēt dalībvalstu nespēja būtiski mazināt budžetu deficītus un parādu līmeņus. Situācija finanšu sektorā var atstāt pakārtoto ietekmi uz reālo sektoru. Izaugsmes perspektīvas lielā mērā var ietekmēt arī turpmāks preču, it īpaši energoresursu, cenu pieaugums.

Nodaļas turpinājumā tabulā sniegta informācija par Eiropas ekonomiskās zonas valstu, kā arī ASV un Japānas ekonomiku attīstības tendencēm pēdējo astoņu ceturkšņu laikā.

1.1.tabula. **IKP dinamika pa valstīm**

	% pret iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni (t/t-4), sezonāli neizlīdzināti dati								% pret iepriekšējo ceturksni (t/t-1), sezonāli izlīdzināti dati							
	2011				**2012**				**2011**				**2012**			
	I	**II**	**III**	**IV**	**I**	**II**	**III**	**IV**	**I**	**II**	**III**	**IV**	**I**	**II**	**III**	**IV**
ES-27	2,4	1,9	1,4	0,6	0,6	-0,7	-0,6	-0,6	0,6	0,2	0,2	-0,3	0,0	-0,2	0,1	-0,5
Eiro zona	2,6	1,7	1,3	0,2	0,3	-0,8	-0,8	-0,9	0,6	0,2	0,1	-0,3	-0,1	-0,2	-0,1	-0,6
Latvija	3,6	5,7	6,6	5,7	7,0	5,2	5,2	5,1	1,5	2,0	1,3	1,0	1,3	1,4	1,7	1,4
Lietuva	5,5	5,6	6,6	5,7	3,9	2,1	4,4	4,1	1,6	1,7	0,9	1,1	0,5	0,5	1,2	0,7
Igaunija	9,9	8,3	9,3	5,9	3,4	2,2	3,5	3,7	2,6	1,5	1,1	0,7	0,3	0,4	1,8	0,9
Austrija	4,7	4,1	1,8	0,4	1,9	0,0	0,6	0,7	0,6	0,3	0,0	0,2	0,4	0,1	0,1	-0,1
Beļģija	2,9	2,0	1,5	0,8	0,5	-0,5	-0,4	-0,4	0,8	0,2	0,0	-0,1	0,2	-0,5	0,0	-0,1
Bulgārija	2,1	2,9	1,9	0,6	1,0	1,1	0,8	0,3	0,3	0,4	0,2	0,1	0,0	0,4	0,1	0,0
Čehija	3,4	2,1	1,6	0,6	-0,1	-1,8	-1,8	-1,4	0,7	0,2	-0,1	0,0	-0,5	-0,6	-0,4	-0,2
Dānija	2,6	1,7	-0,1	0,3	0,1	-1,3	0,0	-1,0	0,3	0,5	-0,5	0,0	0,1	-1,0	0,8	-0,9
Francija	2,6	1,9	1,3	1,0	0,6	-0,3	-0,1	-0,2	0,8	0,0	0,2	0,1	-0,1	-0,1	0,2	-0,3
Grieķija	-8,8	-7,9	-4,0	-7,9	-6,7	-6,4	-6,7	-5,7	0,2	:	:	:	:	:	:	:
Itālija	1,0	1,0	0,4	-0,9	-1,3	-2,9	-2,8	-2,5	0,1	0,3	-0,1	-0,8	-0,9	-0,7	-0,2	-0,9
Īrija	-0,9	2,9	1,0	2,8	2,7	0,2	0,9	0,0	0,5	2,1	-0,6	0,9	-0,3	0,7	-0,4	0,0
Kipra	1,7	1,6	-0,3	-0,8	-1,6	-2,7	-2,0	-3,4	0,2	0,1	-0,8	-0,1	-0,7	-0,9	-0,6	-1,1
Lielbritānija	0,3	2,2	0,8	0,7	1,3	-1,1	0,3	0,6	0,5	0,1	0,6	-0,1	-0,1	-0,4	0,9	-0,3
Luksemburga	3,7	1,9	0,9	0,1	-0,4	0,6	-0,5	1,6	0,4	-0,5	0,6	-0,5	0,0	0,5	-0,5	1,6
Malta	3,2	2,8	1,3	-0,4	-1,0	1,2	1,7	1,1	0,0	-0,5	0,2	-0,4	0,0	1,4	0,9	:
Nīderlande	2,6	1,4	0,9	-0,8	-0,8	-0,4	-1,4	-1,2	0,5	-0,1	-0,2	-0,6	0,1	0,2	-1,0	-0,4
Polija	4,1	4,4	4,1	4,6	3,7	2,0	1,6	1,1	1,1	1,3	0,8	0,9	0,4	0,1	0,3	0,2
Portugāle	-0,4	-0,9	-2,0	-2,9	-0,7	-4,0	-2,4	-5,4	-0,9	-0,1	-0,5	-1,6	-0,1	-1,0	-0,9	-1,8
Rumānija	1,5	1,2	4,1	1,6	0,4	1,9	-0,5	1,1	1,2	-0,2	1,4	-0,2	-0,1	0,6	-0,2	0,4
Slovākija	3,2	3,4	2,6	3,8	2,9	2,6	2,1	0,7	0,8	0,8	0,7	0,9	0,3	0,4	0,3	0,2
Slovēnija	2,5	1,6	0,8	-2,4	0,0	-3,2	-3,1	-3,0	-0,3	0,4	-0,1	-0,9	-0,2	-1,1	-0,6	-1,0
Somija	5,3	1,7	3,1	1,3	1,8	-0,3	-0,8	-1,5	0,2	0,3	0,7	0,1	0,4	-1,3	0,1	-0,5
Spānija	0,5	0,7	0,9	-0,4	-0,8	-1,4	-1,5	-1,9	0,3	0,2	0,0	-0,5	-0,4	-0,4	-0,3	-0,8
Ungārija	2,6	1,3	1,4	1,3	-0,6	-1,7	-1,7	-2,7	1,4	-0,3	0,0	0,2	-1,0	-0,6	-0,4	-0,9
Vācija	5,2	3,1	2,6	1,4	1,7	0,5	0,4	0,1	1,2	0,5	0,4	-0,1	0,5	0,3	0,2	-0,6
Zviedrija	6,1	3,8	4,2	1,1	1,6	1,0	0,3	0,5	0,4	0,6	1,1	-0,9	0,4	0,8	0,3	0,0
Islande	3,9	2,1	3,5	2,1	4,2	-1,2	2,2	1,4	0,8	-1,7	1,8	0,9	3,0	-6,4	4,8	0,5
Norvēģija	-0,5	-0,4	4,2	1,7	4,5	4,7	1,5	2,1	-0,7	0,5	2,0	0,3	1,3	0,8	-0,6	0,4
Šveice	2,9	2,5	1,5	0,8	1,0	0,3	1,2	1,4	0,3	0,5	-0,3	0,3	0,5	-0,1	0,6	0,2
ASV	1,8	1,9	1,6	2,0	2,4	2,1	2,6	1,7	0,0	0,6	0,3	1,0	0,5	0,3	0,8	0,1
Japāna	0,0	-1,6	-0,5	-0,3	3,4	3,9	0,4	0,5	-1,8	-0,9	2,5	0,1	1,5	-0,2	-0,9	0,0

: - nav datu

2. Produkcijas izlaide

Vēl 2012.gada sākumā Latvijas tautsaimniecības perspektīvas tika vērtētas ļoti piesardzīgi, jo bija bažas par lielo nenoteiktību ārējos tirgos, īpaši eirozonā. Tomēr Latvijas ekonomika bija noturīga pret ārējās vides satricinājumiem un izaugsme visa 2012.gada garumā bija stabila – **IKP** pieauga caurmērā par 1,3% ik ceturksni un kopumā 2012.gadā IKP par 5,6% pārsniedza 2011.gada līmeni. Lai arī pēdējos divus gadus Latvijas ekonomikā ir vērojama straujākā izaugsme ES, tomēr IKP vēl ir par 12% mazāks nekā bija pirms krīzes – 2007.gadā.

Lai arī 2012.gada laikā **apstrādes rūpniecībā** ražošanas apjomi mēnešu griezumā svārstījās, tomēr kopumā nozarē saglabājās stabils pieaugums – ražošanas apjomi 2012.gada 4.ceturksnī, salīdzinot ar 2011.gada 4.ceturksni, palielinājās par 6,2% un kopumā 2012.gadā par 9,3% pārsniedza 2011.gada līmeni. Nozares izaugsmes pamatā ir eksporta iespējas un pieprasījuma pieaugums iekšējā tirgū. Ņemot vērā nozares pieaugošo īpatsvaru tautsaimniecībā, ražošanas apjomu palielinājums 2012.gadā veidoja vairāk nekā ¼ daļu no visas ekonomikas izaugsmes. No apstrādes nozarēm 2012.gadā straujākais izlaides apjomu pieaugums bija elektrisko un optisko iekārtu ražošanā, metālapstrādē, transportlīdzekļu ražošanā, kā arī papīra ražošanā un poligrāfijā.

2013.gada divos mēnešos apstrādes rūpniecībā izlaide bija par 0,9% lielāka nekā pirms gada (pēc kalendāri izlīdzinātiem datiem). Gada sākumā vājāku apstrādes rūpniecības sniegumu lielā mērā ietekmēja tendences kokapstrādē, ķīmiskajā rūpniecībā un metālapstrādē. Kokapstrādē ražošanas apjomi šogad divos mēnešos bija par 1% mazāki nekā pērn. To galvenokārt noteica pagājušā gada janvārī neraksturīgi straujais ražošanas apjomu kāpums (par gandrīz 20%). Daļēji ražošanas sašaurināšanos šogad sākumā ietekmēja arī laika apstākļi, kas apgrūtina ražošanai nepieciešamo kokmateriālu izvešanu no cirsmām. Savukārt ķīmiskajā rūpniecībā saražotās produkcijas apjomi janvārī-februārī bija par 11,8% mazāki nekā pirms gada. Jāņem vērā, ka šajās nozarēs mēneša laikā ir vērojamas ļoti izteiktas ražošanas apjomu svārstības. Metālapstrādē pēc salīdzinoši labiem rādītājiem janvārī (pieaugums gada griezumā par 3%), sekoja ražošanas apjomu samazinājums februārī.

Strauji izaugsmes tempi 2013.gada sākumā saglabājas elektronisko un optisko iekārtu ražošanā, mēbeļu ražošanā, nemetālisko minerālu ražošanā, kā arī papīra ražošanā un poligrāfijā. Jāatzīmē arī pārtikas rūpniecība, kurā pēc pēdējos trīs gados vērojamās lēnas izaugsmes ražošanas apjomi sāk augt aizvien straujāk. Šogad divos mēnešos nozares izlaide par vairāk nekā 6% pārsniedza iepriekšējā gada janvāra-februāra līmeni.

2012.gadā stabili palielinājās arī apstrādes rūpniecības apgrozījums (pieaugums par 13%). Apgrozījuma pieaugumu lielākā mērā noteica ražošanas apjomu kāpums, savukārt ražotāju cenu pieaugums gan eksportētajai produkcijai, gan vietējā tirgū realizētajai produkcijai aizvadītajā gadā bija mērens.

Šogad divos mēnešos apstrādes rūpniecības apgrozījums par 5% pārsniedza 2012.gada janvāra-februāra līmeni. Kā pēdējos gados ierasts, straujāk apgrozījums ir pieaudzis eksportētajai produkcijai (par 7,1%), savukārt vietējā tirgū šajā pašā laikā

tika realizēts par 1% vairāk produkcijas nekā pirms gada. Lielākais ieguldījums šī gada divos mēnešos apstrādes rūpniecības apgrozījuma kāpumā bija pārtikas rūpniecībai, kokapstrādei un elektrisko un optisko iekārtu ražošanai, kas kopā veidoja 90% no visa apstrādes rūpniecības realizācijas pieauguma.

Pārējās rūpniecības nozarēs (elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde), neskatoties uz ražošanas apjomu pieaugumu 2012.gada 4.ceturksnī, kopumā 2012.gadā ražošanas apjomi bija par 2% mazāki nekā 2011.gadā. Arī 2013.gada sākumā nozarē saglabājas kritums – janvārī-februārī ražošanas apjomi atpaliek no iepriekšējā gada atbilstošā perioda līmeņa. Ražošanas apjomu samazinājums nozarē ir saistīts ar laika apstākļiem, jo, salīdzinot ar iepriekšējiem periodiem, ir nepieciešami mazāki saražotās elektroenerģijas un siltumenerģijas apjomi.

Izaugsme ir vērojama **lauksaimniecības un mežsaimniecības** nozarē, kur 2012.gada 4.ceturksnī ražošanas apjomi pieauga par 1,1%, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu. Kopumā 2012.gadā lauksaimniecības un mežsaimniecības nozares apjomi par 6,9% pārsniedza iepriekšējā gada līmeni.

Pakāpeniski situācija uzlabojas **būvniecībā** – kopumā 2012.gadā būvniecības apjomi pieauga par 14,6%. Lai arī būvniecības apjomi gada laikā ir salīdzinoši strauji auguši, tomēr tie ir tikai 57% apmērā no pirmskrīzes līmeņa. Nozares atkopšanās no krīzes lielā mēra ir saistīta ar publiskajiem pasūtījumiem un ES fondu projektiem. Ņemot vērā, ka struktūrfondu finansējuma apjoms nepieaug, tas mazina augsto publisko pasūtījumu devumu būvniecības pieaugumā.

2012.gada 4.ceturksnī būvniecības produkcijas apjomi bija 349,6 milj. lati, jeb par 9,3% vairāk nekā 2011.gada 4.ceturksnī. Visstraujāk šajā periodā pieauga ēku būvniecības apjomi – par 9,7%, savukārt inženierbūvju būvniecības apjomi bija par 8,9% lielāki nekā pirms gada. Kopumā 2012.gadā inženierbūvju būvniecībā un ēku būvniecībā apjomi pieauga par attiecīgi 16,2% un 14,7 procentiem. No inženierbūvēm visstraujākais būvniecības apjomu pieaugums bija vērojams rūpniecības komplekso būvju būvniecībā. Līdzīgi kā iepriekš, vislielāko ieguldījumu būvniecības apjomu pieaugumā deva sabiedrisko inženierbūvju būvniecība (galvenokārt ceļu būve) un nedzīvojamo ēku būvniecība.

2012.gada 4.ceturksnī tika izsniegtas 645 būvatļaujas, kas bija par 22% vairāk nekā pirms gada. No kopējā izsniegto būvatļauju skaita vairāk nekā 2/3 tika izsniegtas jaunbūvju būvniecībai (galvenokārt viena dzīvokļa mājām un citām nedzīvojamām ēkām). Kopumā 2012.gadā tika izsniegtas 2513 būvatļaujas, jeb par 9,8% vairāk nekā 2011.gadā.

2012.gadā **transporta un uzglabāšanas** nozares sniegto pakalpojumu apjomi bija par 4% lielāki nekā 2011.gadā. Gada laikā kravu apgrozījums dzelzceļā pieauga par 2%, bet ostās – par 9,3 procentiem.

Jāatzīmē, ka 2012.gada 4.ceturksnī nozares izaugsmes tempi samazinājās. Salīdzinot ar 2011.gada 4.ceturksni, sniegto pakalpojumu apjomi pieauga tikai par 1,1%. Lēnākus pieauguma tempus lielā mērā noteica pārvadāto kravu apjomu samazinājums pērnā gada nogalē. Kravu pārvadājumu apjomi dzelzceļā 2012.gada 4.ceturksnī samazinājās par 17,6%, savukārt ostās – par 3,8%, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu. Arī 2013.gada pirmajos mēnešos pārvadāto kravu

apjomi dzelzceļā un ostās atpaliek no pagājušā gada rādītājiem – šogad trīs mēnešos dzelzceļā kravu apjomi ir par 7,9% mazāki nekā pirms gada, savukārt ostās kravu apjoms janvārī-februārī samazinājās par 5% salīdzinājumā ar pagājušā gada pirmajiem diviem mēnešiem.

Pakāpeniska situācijas uzlabošanās veicina privātā patēriņa pieaugumu, kas savukārt sekmē **tirdzniecības** nozares attīstību. 2012. gada 4.ceturksnī tirdzniecības nozarē sniegto pakalpojumu apjomi bija par 9,1% lielāki nekā 2011.gada atbilstošajā periodā. Savukārt kopumā 2012.gadā, salīdzinot ar 2011.gadu, tirdzniecības nozarē sniegto pakalpojumu apjomi pieauga par 7%. Ņemot vērā nozares lielo īpatsvaru tautsaimniecībā, apjomu pieaugums tirdzniecībā 2012.gadā nodrošināja vairāk nekā ¼ daļu no visas tautsaimniecības izaugsmes.

2012.gadā mazumtirdzniecības apgrozījums palielinājās par 7,3%, salīdzinot ar 2011.gadu. Gandrīz 2/3 no visa mazumtirdzniecības pieauguma pērn nodrošināja nepārtikas preču mazumtirdzniecības apgrozījums (kāpums par 10,5%). Savukārt pārtikas mazumtirdzniecības apgrozījums 2012.gadā palielinājās par 3,1%, bet degvielas mazumtirdzniecība – par 9,5 procentiem.

2013.gadā mazumtirdzniecības apgrozījums turpina augt. 2013.gada janvārī-februārī, salīdzinot ar 2012.gada atbilstošo periodu, mazumtirdzniecības apgrozījums pieauga par 5,9%. Nepārtikas preču mazumtirdzniecības apjomi šajā laikā pieauga par 5,7% un joprojām nodrošina lielu ieguldījumu kopējā mazumtirdzniecības pieaugumā. Straujš mazumtirdzniecības apgrozījuma pieaugums vērojams mēbeļu, apgaismes ierīču un cita veida mājsaimniecības piederumu, kā arī apģērbu un apavu mazumtirdzniecībā. Trešdaļu no visa mazumtirdzniecības apgrozījuma veido pārtikas preču tirdzniecība, tomēr pārtikas mazumtirdzniecības apgrozījums pieaug lēni. Šogad divos mēnešos pārtikas mazumtirdzniecība pieauga par 3,2%, salīdzinot ar iepriekšējā gada janvāri-februāri. Jāatzīmē, ka šogad divos mēnešos vērā ņemami ir auguši auto degvielas mazumtirdzniecības apjomi, kas bija par 12% lielāki nekā pirms gada.

Palielinoties ekonomiskajām aktivitātēm, aug arī vairumtirdzniecības apgrozījums. 2012.gada 4.ceturksnī vairumtirdzniecības uzņēmumu apgrozījums faktiskajās cenās bija par 18,8% lielāks nekā 2011.gada 4.ceturksnī. Savukārt kopumā 2012.gadā vairumtirdzniecības apgrozījums, salīdzinot ar 2011.gadu, pieauga par 14,8 procentiem.

2012.gada 4.ceturksnī **komercpakalpojumu** apjomi, salīdzinot ar 2011.gada 4.ceturksni, pieauga par 4%. Pieaugumu lielā mērā sekmēja izaugsme informācijas un komunikācijas pakalpojumu nozarē (par 9,4%) un mākslas, izklaides un atpūtas nozarē (par 11,3%). Kopumā 2012.gadā, salīdzinot ar 2011.gadu, komercpakalpojumu apjomi ir pieauguši par 3,4 procentiem.

Savukārt **sabiedriskajos pakalpojumos** 2012.gada 3. un 4.ceturksnī bija vērojams apjomu kritums (par 3,2% un 0,5%) un kopumā 2012.gadā sabiedrisko pakalpojumu apjomi samazinājās par 0,6 procentiem.

Konjunktūras apsekojumu rezultāti liecina, ka Latvijas uzņēmēju un patērētāju novērtējums par turpmākās izaugsmes iespējām 2013.gada sākumā nav būtiski mainījies. Latvijas ekonomikas sentimenta indekss 2013.gada martā bija

105,2 punkts, kas bija par 1,5 punktiem vairāk nekā 2012.gada martā. Jāatzīmē, ka gan 2012. gadā kopumā gan arī 2013.gada sākumā patērētāju konfidence Latvijā pārsniedza ES vidējo rādītāju. Vislielākā starpība starp Latvijas un ES vidējo patērētāju konfidenci bija 2012.gada decembrī, kad Latvijas patērētāju konfidence par 16,3 punktiem pārsniedza ES vidējo.

Latvijas apstrādes rūpniecības uzņēmumu konjunktūras apsekojumi liecina, ka uzņēmēju kopējais vērtējums par turpmāko attīstību pēdējos divus gadus praktiski nav mainījies. Tiesa Latvijas ražotāju konfidences vērtējums 2012.gadā kopumā un 2013.gada sākumā bija labāks nekā kopējais ES-27 valstu ražotāju nākotnes vērtējums. Latvijas rūpniecības konfidences rādītājs 2013.gada martā, salīdzinot ar 2012.gada martu, ir pasliktinājies par 1,3 punktiem un bija -3,9 punkti. Rūpniecības uzņēmumu konfidenci joprojām ietekmē neskaidrība par tirdzniecības partnervalstu attīstības perspektīvām.

Nodaļas turpinājumā sniegta detalizētāka statistiskā informācija par iekšzemes kopprodukta dinamiku un produkcijas izlaidi.

2.1.attēls. **IKP dinamika pa ceturkšņiem**

Sezonāli izlīdzināti dati, 2007.g. 4.cet. = 100

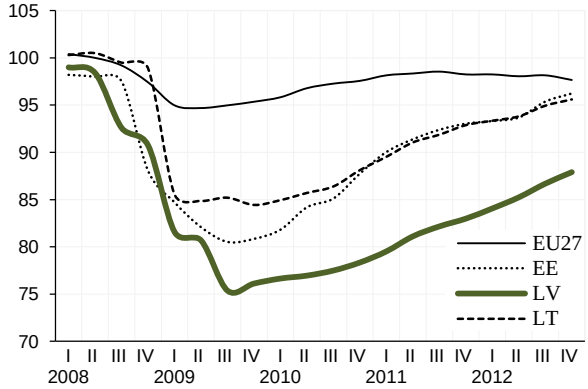

Pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

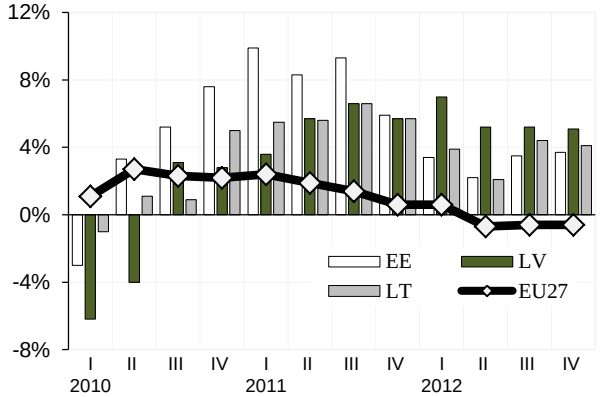

2.1.tabula. **IKP dinamika**

Pieauguma tempi, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu, sezonāli neizlīdzināti dati										
	2011	**2012**	**2011**				**2012**			
			I	**II**	**III**	**IV**	**I**	**II**	**III**	**IV**
Lauksaimniecība, mežsaimniecība	-0,5	6,9	2,1	1,5	-1,9	-3,4	7,0	7,6	9,9	1,1
Apstrādes rūpniecība	11,7	9,3	14,7	14,6	9,3	9,2	16,5	9,0	7,2	6,2
Pārējā rūpniecība	-0,9	-2,0	-0,9	3,1	4,8	-7,8	-2,8	-5,2	-2,2	1,6
Būvniecība	11,9	14,6	-15,1	-0,9	19,6	25,9	28,5	26,9	8,3	9,3
Tirdzniecība, viesnīcas, restorāni	9,5	7,3	10,4	8,3	10,1	9,1	7,4	5,7	6,8	9,1
Transports un uzglabāšana	8,1	4,0	8,1	8,6	8,0	7,5	4,2	7,5	3,2	1,1
Citi komercpakalpojumi	1,2	3,4	-0,4	3,1	0,6	1,5	3,0	0,8	5,8	4,0
Sabiedriskie pakalpojumi	0,6	-0,6	0,8	0,9	1,7	-0,6	1,4	0,0	-3,2	-0,5
IKP	**5,5**	**5,6**	**3,6**	**5,7**	**6,6**	**5,7**	**7,0**	**5,2**	**5,2**	**5,1**
Ieguldījums pieaugumā, %										
	2011	**2012**	**2011**				**2012**			
			I	**II**	**III**	**IV**	**I**	**II**	**III**	**IV**
Lauksaimniecība, mežsaimniecība	0,0	0,3	0,1	0,1	-0,1	-0,1	0,3	0,3	0,5	0,0
Apstrādes rūpniecība	1,5	1,4	1,5	1,9	1,3	1,3	2,5	1,3	1,0	0,9
Pārējā rūpniecība	0,0	-0,1	0,0	0,1	0,2	-0,4	-0,2	-0,2	-0,1	0,1
Būvniecība	0,7	0,9	-0,4	0,0	1,4	1,7	0,9	1,3	0,7	0,8
Tirdzniecība, viesnīcas, restorāni	1,9	1,6	1,7	1,6	2,3	1,9	1,7	1,2	1,6	2,1
Transports un uzglabāšana	1,0	0,6	0,9	1,1	1,1	1,0	0,7	1,0	0,4	0,2
Citi komercpakalpojumi	0,3	1,0	-0,1	0,9	0,2	0,4	1,0	0,2	1,5	1,2
Sabiedriskie pakalpojumi	0,1	-0,1	0,1	0,1	0,2	-0,1	0,1	0,0	-0,3	-0,1
IKP	**5,5**	**5,6**	**3,6**	**5,7**	**6,6**	**5,7**	**7,0**	**5,2**	**5,2**	**5,1**

2.2.attēls. **Tautsaimniecības struktūra**, 2012.gadā, procentos

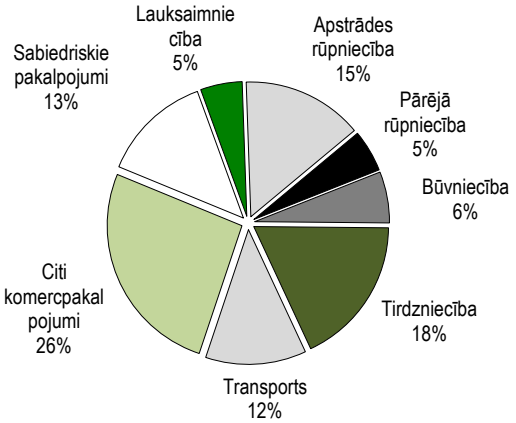

2.3.attēls. **Ekonomikas sentimenta indekss**, sezonāli izlīdzināti dati

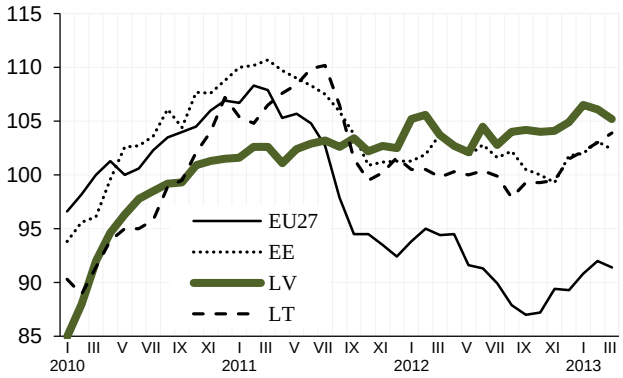

* Ekonomikas sentimenta indeksu aprēķina kā vidējo svērto lielumu no atbilstošā perioda apstrādes rūpniecības, pakalpojumu, būvniecības, mazumtirdzniecības un patērētāju konfidences rādītājiem.

2.4.attēls. **Mazumtirdzniecība**

Apgrozījuma indekss, 2009.g. decembris = 100,
sezonāli izlīdzināti dati

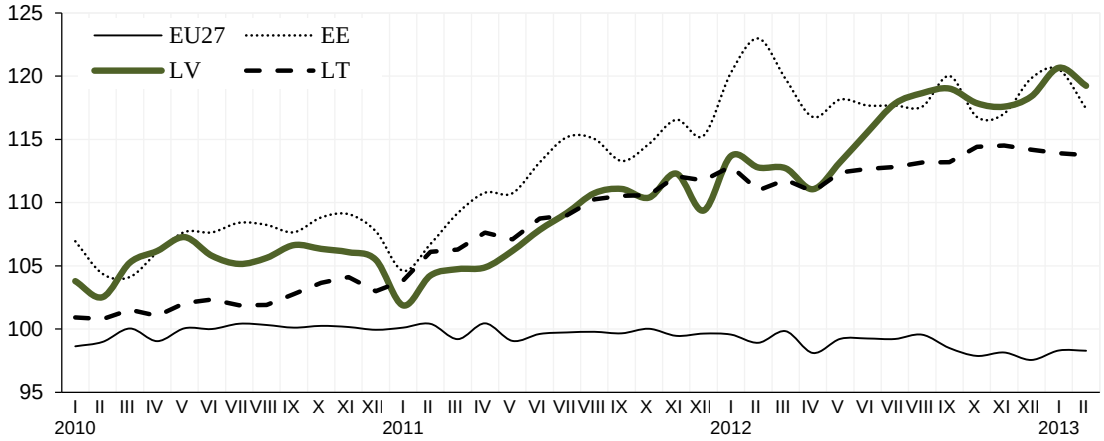

Apgrozījuma indekss, % pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu,
sezonāli neizlīdzināti dati

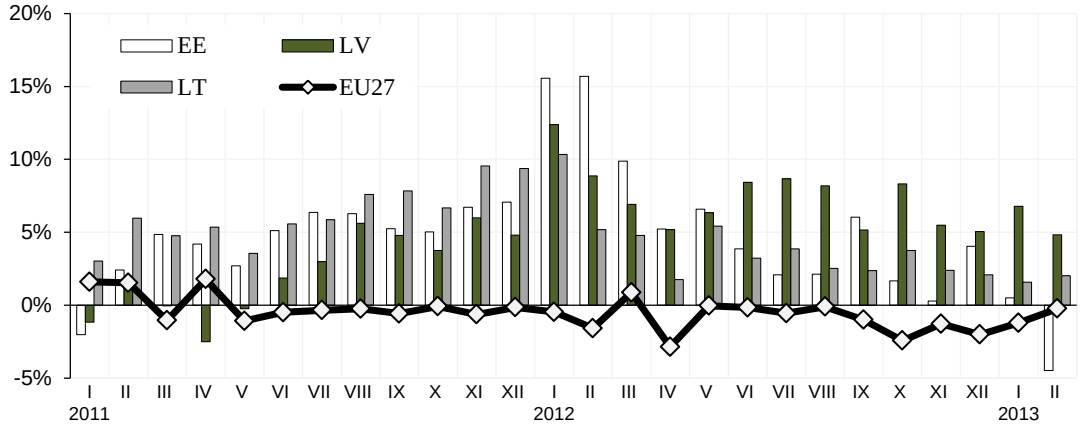

2.5.attēls. **Mazumtirdzniecības konfidences rādītājs**

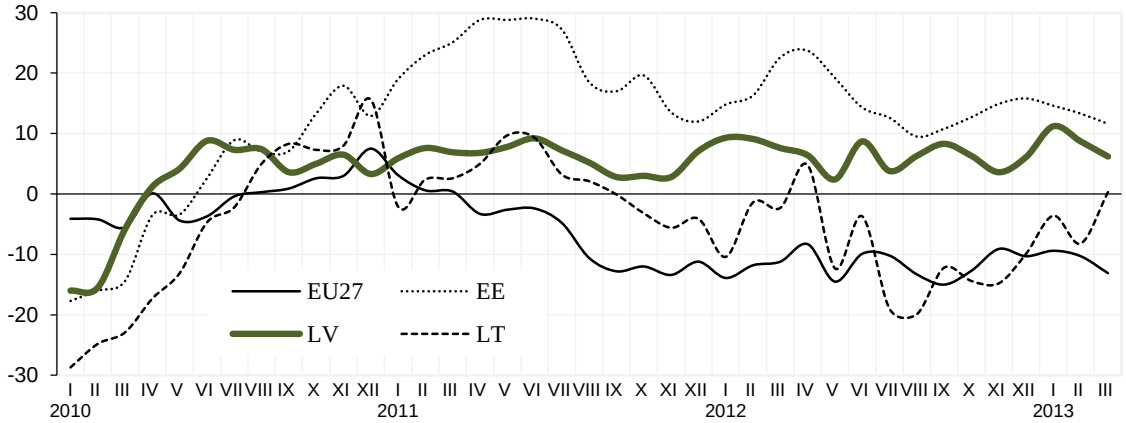

* Mazumtirdzniecības konfidences rādītāju aprēķina kā atbilžu saldo vidējo lielumu uz 3 jautājumiem: par uzņēmuma darbības aktivitāti pēdējos 3 mēnešos, uzņēmuma darbības aktivitāti turpmākajos 3 mēnešos un preču krājumu līmeni (šo rādītāju ņem ar pretēju zīmi). Saldo (bilanci) rēķina kā starpību starp galējo (t.i. pozitīvo un negatīvo) atbilžu īpatsvariem, kas izteikti procentos.

2.6.attēls. **Būvniecību raksturojošie rādītāji**

Būvniecības apjomi

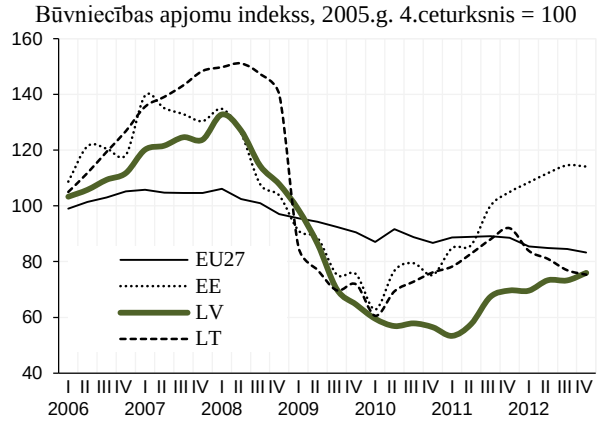

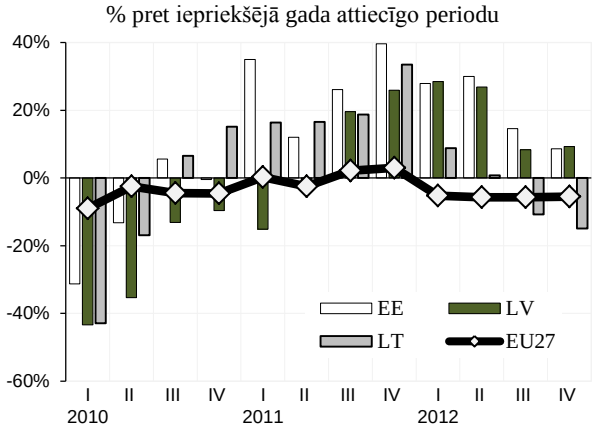

Būvniecības konfidences rādītājs

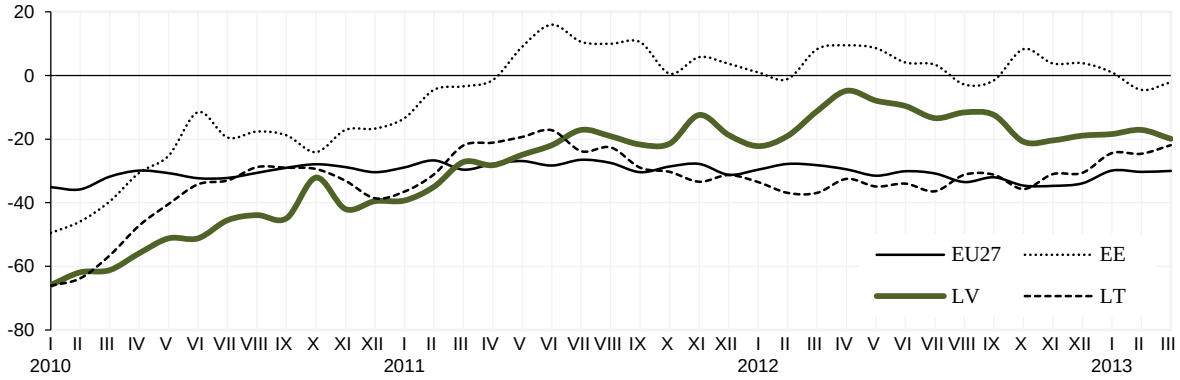

* Būvniecības konfidences rādītāju aprēķina kā atbilžu saldo vidējo lielumu uz diviem jautājumiem: pašreizējais pasūtījumu līmenis un gaidāmā nodarbinātība nākamajos 3 mēnešos. Saldo aprēķina kā starpību starp pozitīvajām un negatīvajām atbildēm, kas izteiktas procentos.

2.7.attēls. **Kravu apgrozījums**

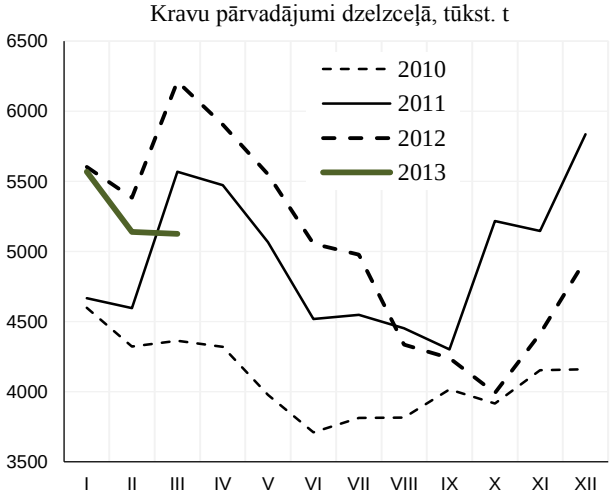

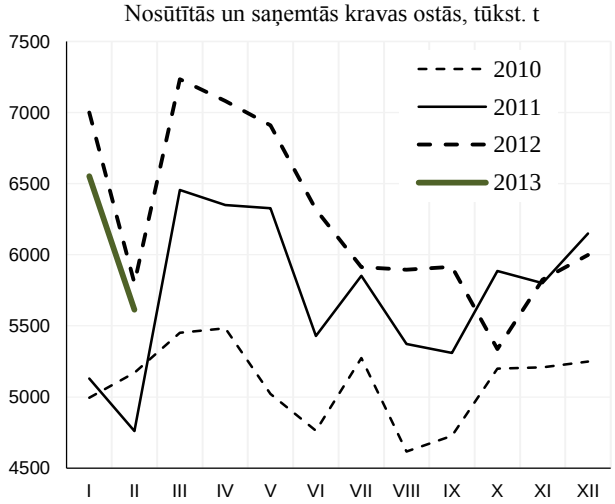

Avots: Latvijas Dzelzceļš

2.8.attēls. **Apstrādes rūpniecības produkcijas fiziskā apjoma indekss**

sezonāli izlīdzināti dati, 2009.g. decembris=100

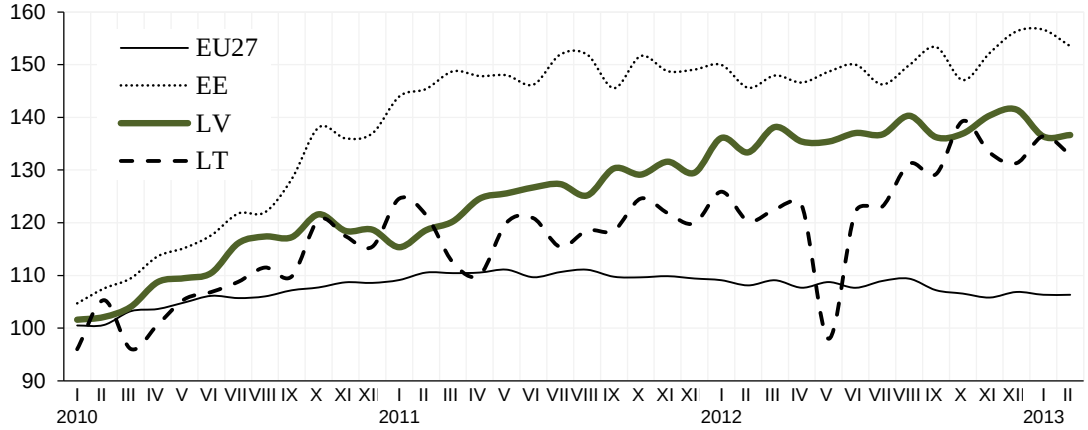

procentos pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, pēc darba dienu skaita izlīdzināti dati

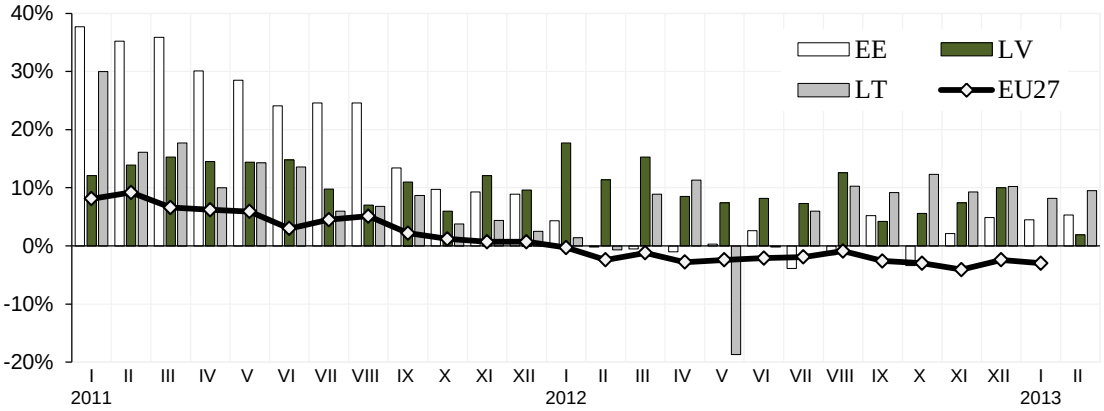

2.9.attēls. **Rūpniecības konfidences rādītājs un ražošanas jaudu noslodze**

Rūpniecības konfidences rādītājs*

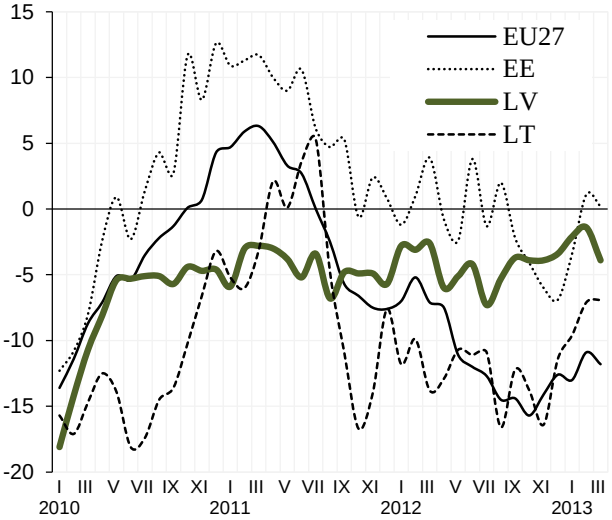

* Rūpniecības konfidences rādītāju aprēķina kā atbilžu saldo vidējo lielumu uz trim jautājumiem: kopējais produkcijas pieprasījuma līmenis; gaidāmās ražošanas aktivitātes izmaiņas un gatavās produkcijas krājumu līmenis.

Ražošanas jaudu noslodze, %

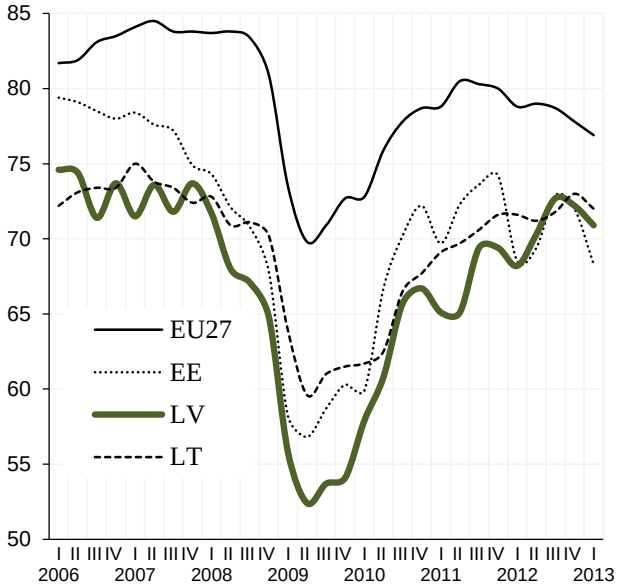

2.10.attēls. **Apstrādes rūpniecību raksturojošie rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2010=100

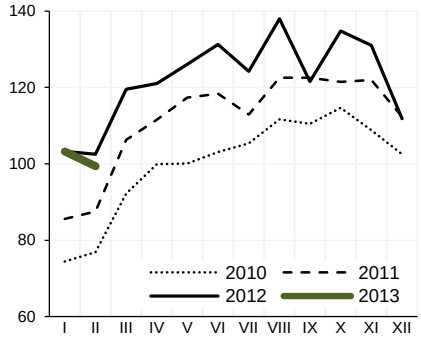

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2009 XII=100

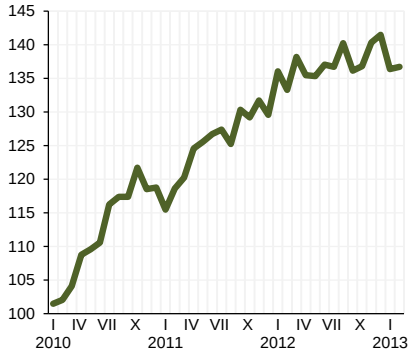

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

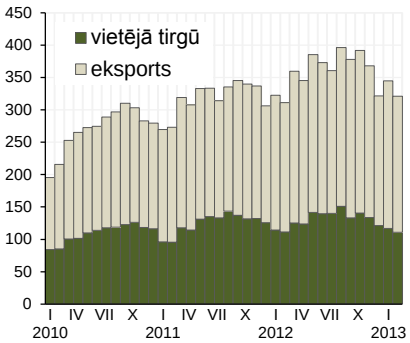

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

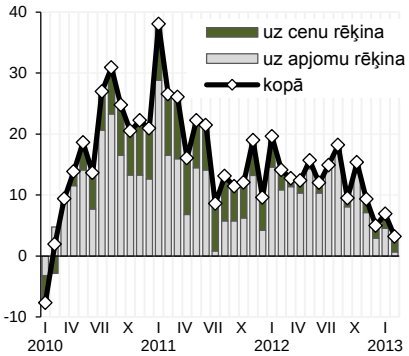

Ražotāju cenu izmaiņas, 2009 XII=100

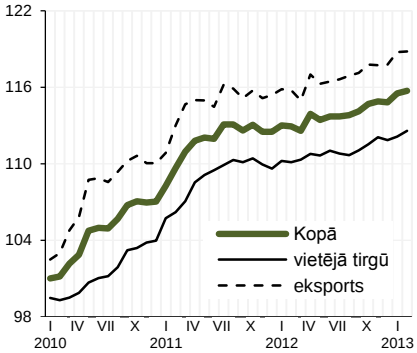

Nozares konfidences rādītājs

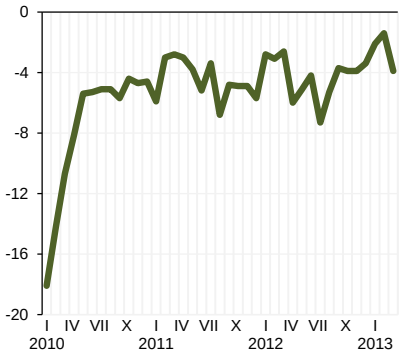

2.11.attēls. **Pārtikas un dzērienu ražošanu raksturojošie rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2010=100

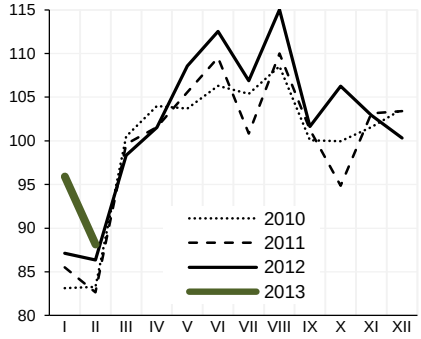

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2009 XII=100

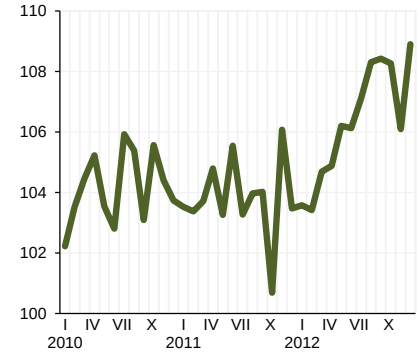

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

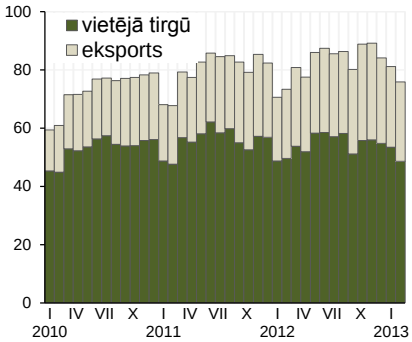

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

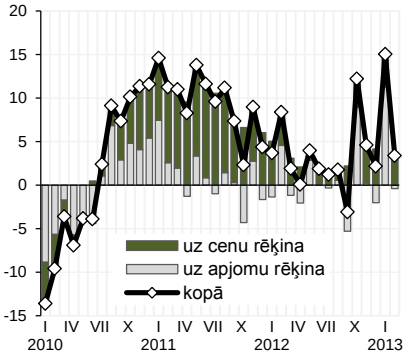

Ražotāju cenu izmaiņas, 2009 XII=100

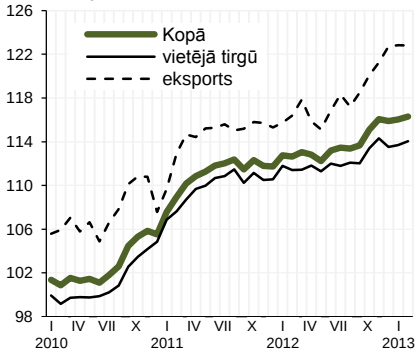

Nozares konfidences rādītājs

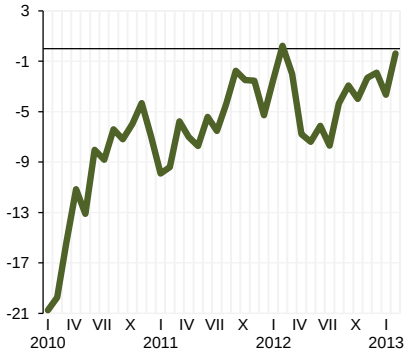

2.12.attēls. **Vieglo rūpniecību raksturojošie rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2010=100

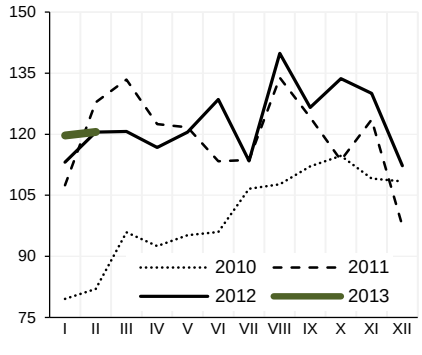

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2009 XII=100

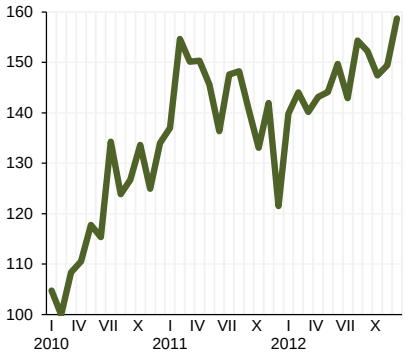

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

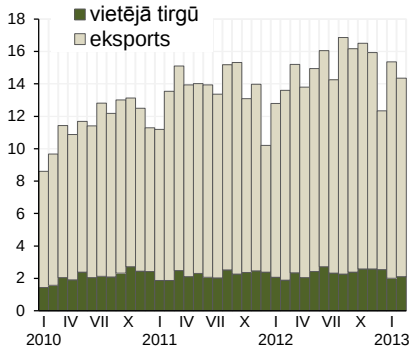

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

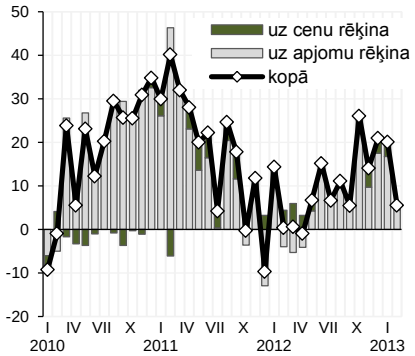

Ražotāju cenu izmaiņas, 2009 XII=100

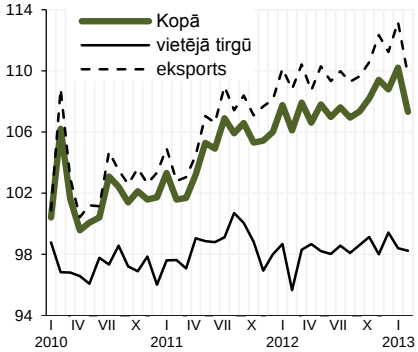

Nozares konfidences rādītājs

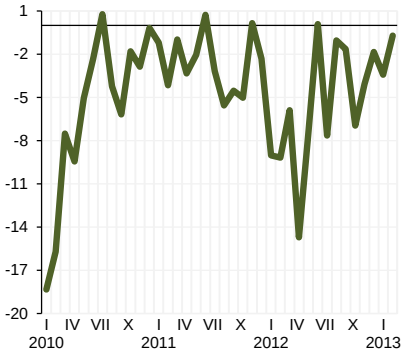

2.13.attēls. **Kokapstrādi raksturojošie rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2010=100

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2009 XII=100

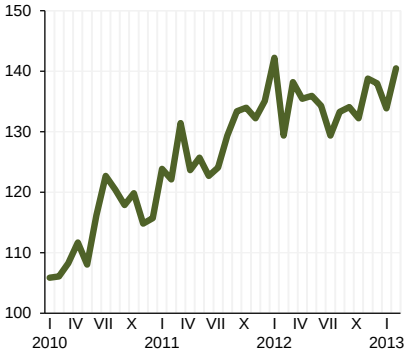

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

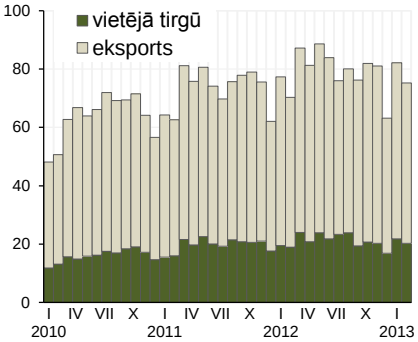

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

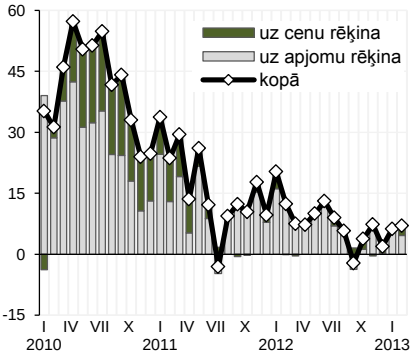

Ražotāju cenu izmaiņas, 2009=100

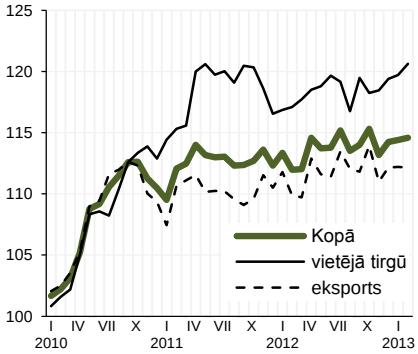

Nozares konfidences rādītājs

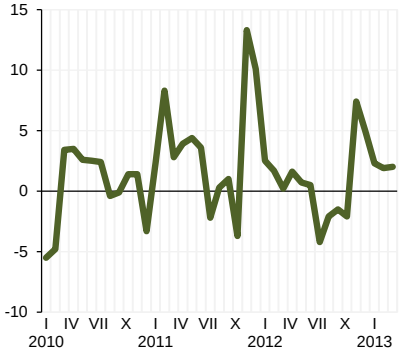

2.14.attēls. **Papīra ražošanu un izdevējdarbību raksturojošie rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2010=100

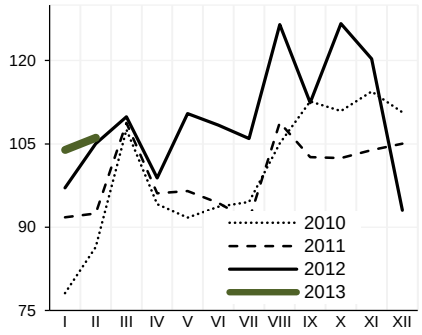

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2009 XII=100

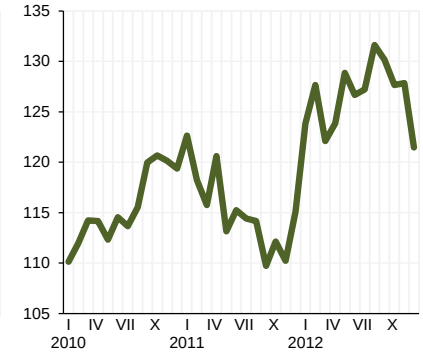

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

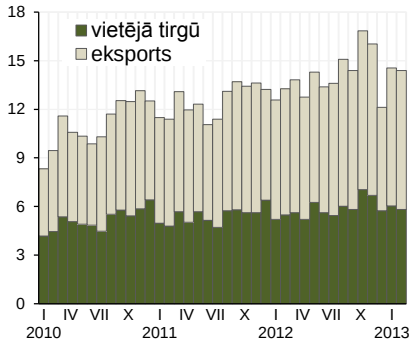

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

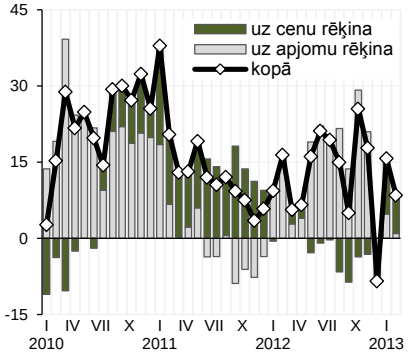

Ražotāju cenu izmaiņas, 2009=100

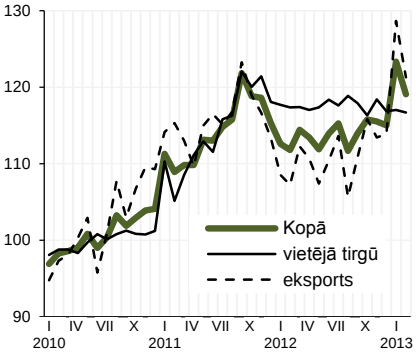

Nozares konfidences rādītājs

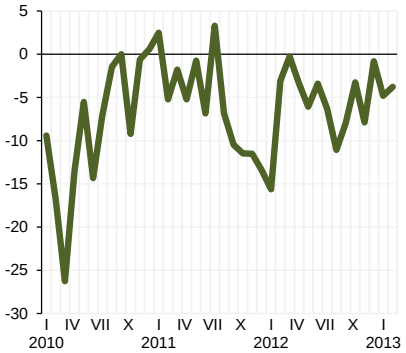

2.15.attēls. **Ķīmisko rūpniecību un tās saskarnozares raksturojošie rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2010=100

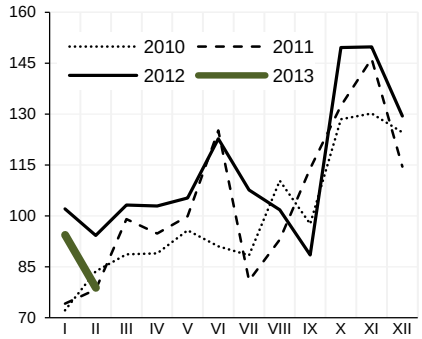

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2009 XII=100

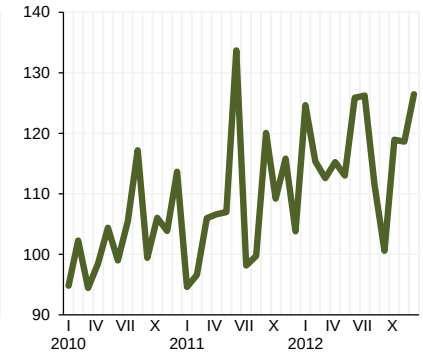

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

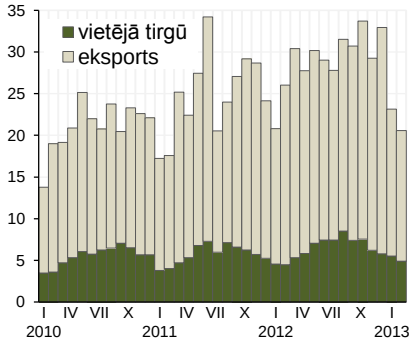

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

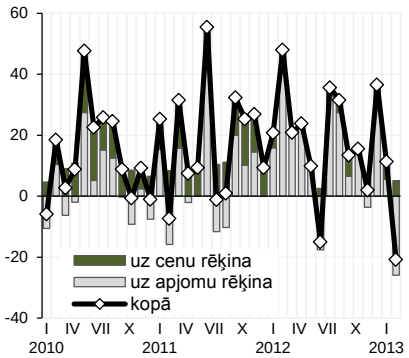

Ražotāju cenu izmaiņas, 2009=100

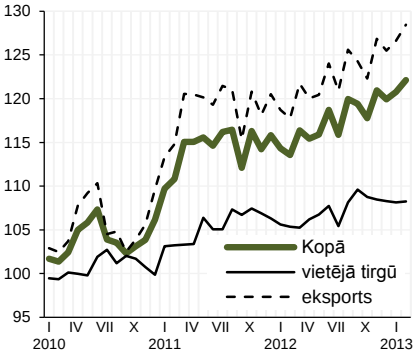

Nozares konfidences rādītājs

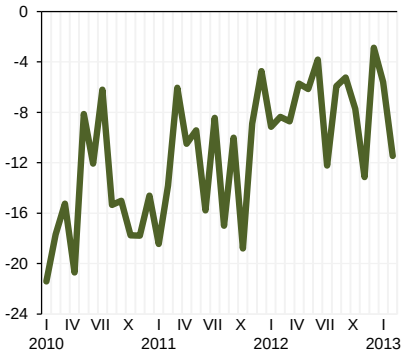

2.16.attēls. **Nemetālisko minerālu izstrādājumu ražošanu raksturojošie rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2010=100

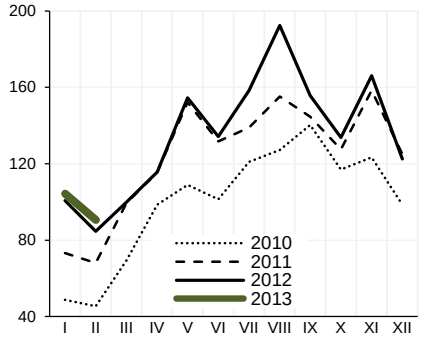

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2009 XII=100

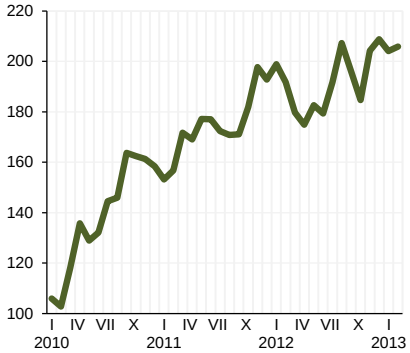

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

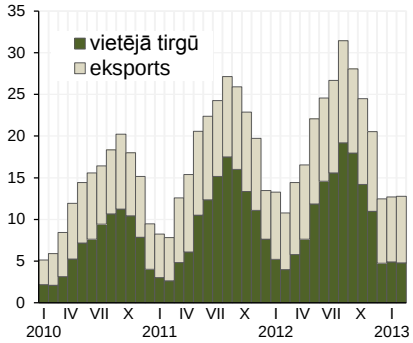

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

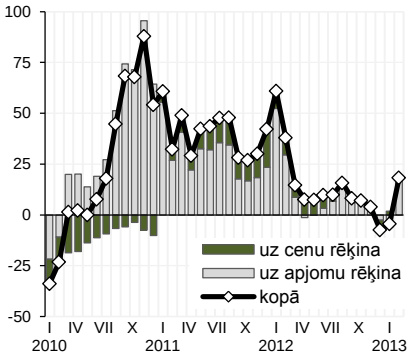

Ražotāju cenu izmaiņas, 2009=100

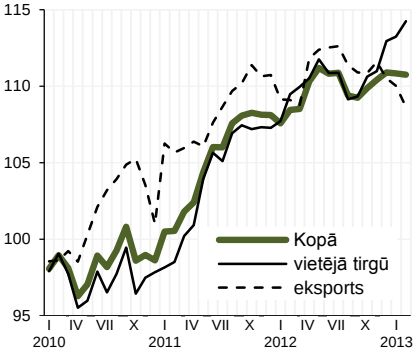

Nozares konfidences rādītājs

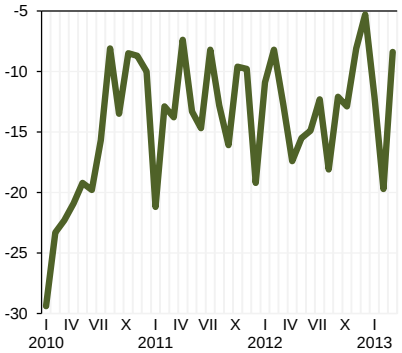

2.17.attēls. **Metāla un gatavo metāla izstrādājumu ražošanu raksturojošie rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2010=100

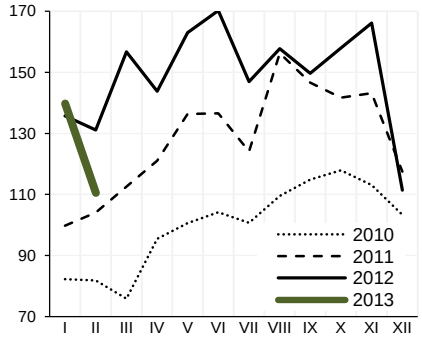

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2009 XII=100

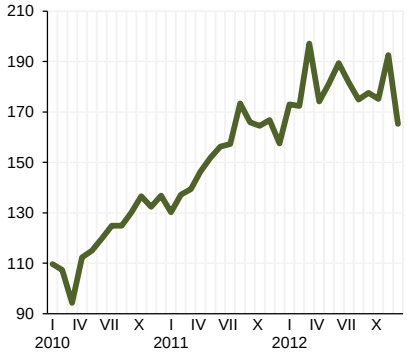

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

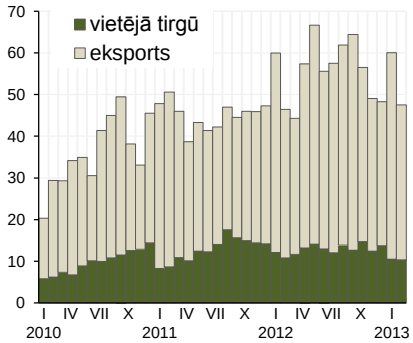

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

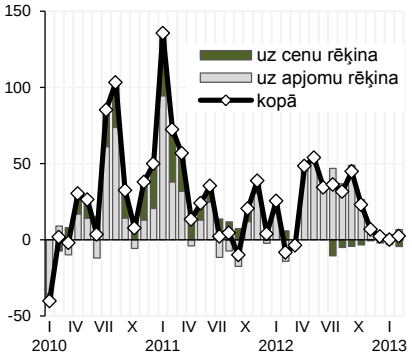

Ražotāju cenu izmaiņas, 2009=100

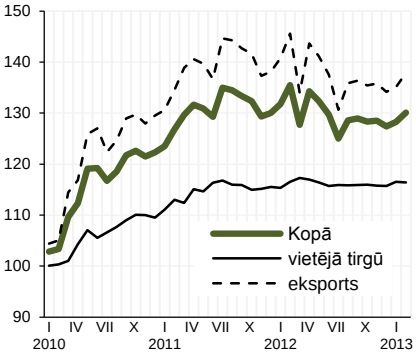

Nozares konfidences rādītājs

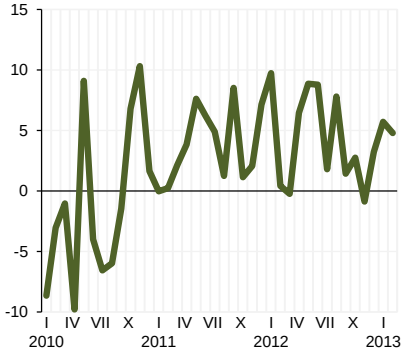

2.18.attēls. **Elektrisko un optisko iekārtu ražošanu raksturojošie rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2010=100

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2009 XII=100

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

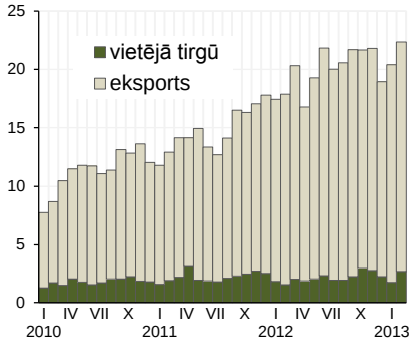

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

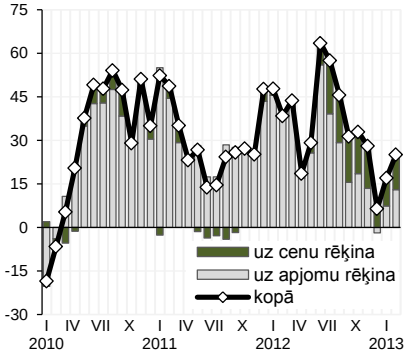

Ražotāju cenu izmaiņas, 2009=100

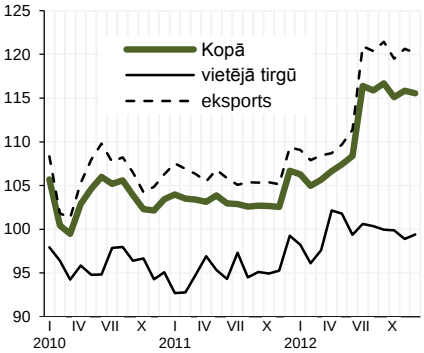

Nozares konfidences rādītājs

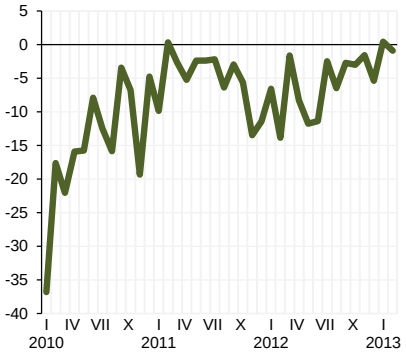

2.19.attēls. **Mašīnu un iekārtu ražošanu raksturojošie rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2010=100

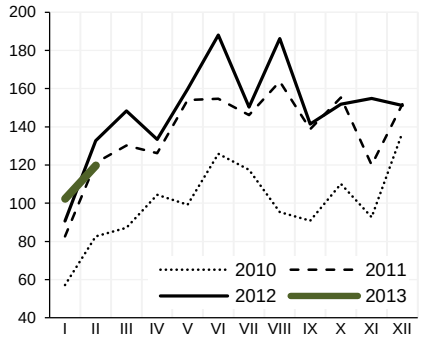

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2009 XII=100

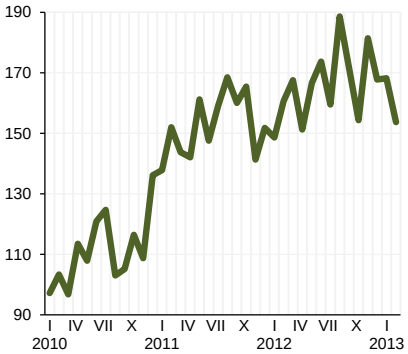

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

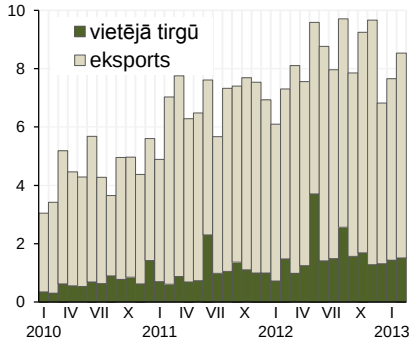

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

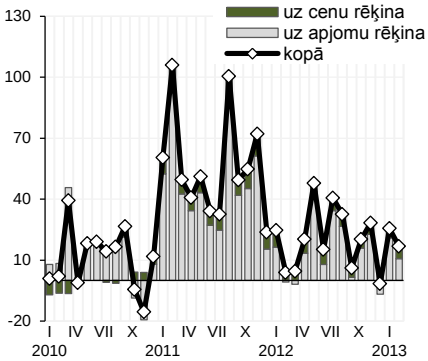

Ražotāju cenu izmaiņas, 2009=100

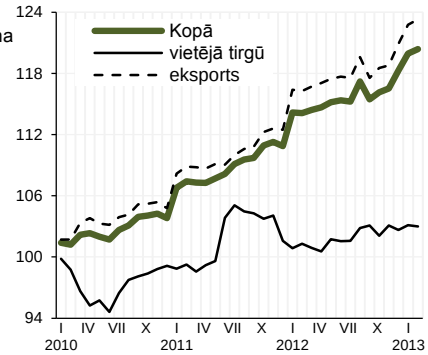

Nozares konfidences rādītājs

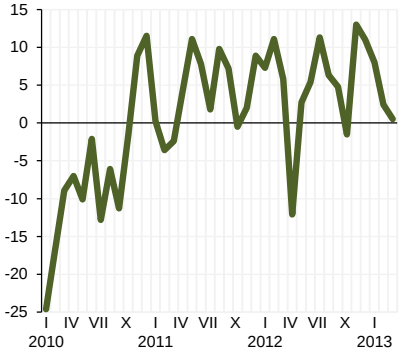

2.20.attēls. **Transporta līdzekļu ražošanu raksturojošie rādītāji**

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli neizlīdzināti dati, 2010=100

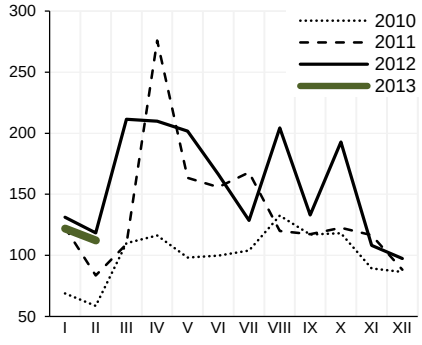

Produkcijas fiziskā apjoma indekss, sezonāli izlīdzināti dati, 2009 XII=100

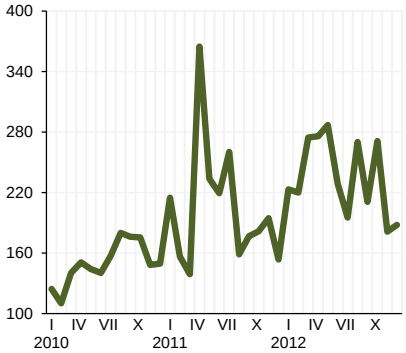

Produkcijas realizācija faktiskās cenās, milj. latu

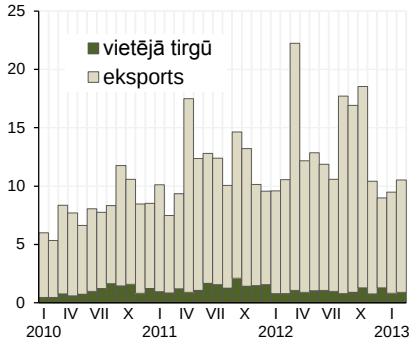

Produkcijas realizācija, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu

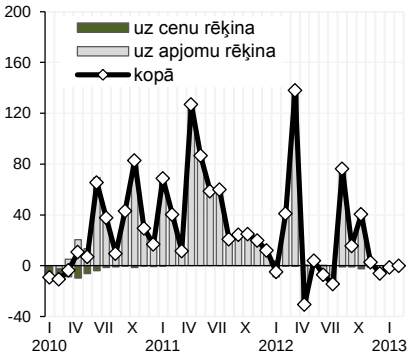

Ražotāju cenu izmaiņas, 2009=100

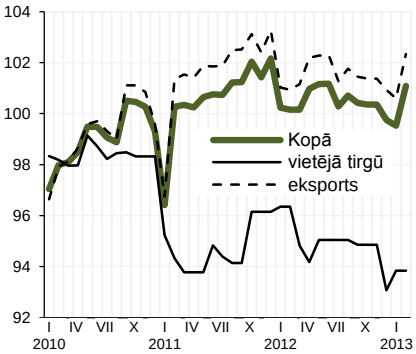

Nozares konfidences rādītājs

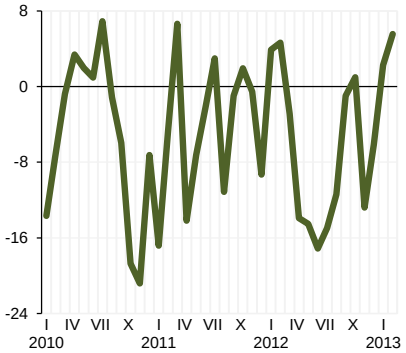

3. Pieprasījums

Turpina palielināties **iekšzemes pieprasījums**. 2012.gada 4.ceturksnī tas pieauga par 0,7% (pēc sezonāli izlīdzinātajiem datiem) un par 3,6% pārsniedza iepriekšējā gada 4.ceturkšņa līmeni. Kopumā pagājušajā gadā iekšzemes pieprasījums bija par 6,2% lielāks nekā 2011.gadā. Iekšzemes pieprasījuma pieaugums arī 2012.gadā lielā mērā saistīts ar investīciju un privātā patēriņa palielinājumu.

Privātais patēriņš pakāpeniski aug kopš 2011.gada sākuma, ko nosaka situācijas uzlabošanās darba tirgū. 2012.gada 4.ceturksnī, salīdzinot ar 3.ceturksni, privātais patēriņš pieauga par 0,6% (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem) un bija par 4,2% lielāks nekā 2011.gada 4.ceturksnī. Kopumā aizvadītajā gadā privātais patēriņš palielinājās par 5,4%. Tajā pašā laikā ekonomiskās situācijas uzlabošanos nav vēl sajutuši visi iedzīvotāji. Darba iespējas un atalgojums aug lēnāk nekā ekonomika kopumā. 2012.gadā salīdzinājumā ar 2011.gadu nodarbināto skaits pieauga par 2,8%, bet reālā darba samaksa – par 1,6 procentiem. Vienlaikus jāatzīmē, ka privātais patēriņš ievērojami atpaliek no pirms krīzes līmeņa – 2012. gada beigās tas bija par 17% mazāks nekā 2007.gada nogalē, kad aizsākās tā samazināšanās.

Saistībā ar īstenoto valdības izdevumu ierobežošanu, **valdības patēriņš** nepalielinās. 2012.gadā tas praktiski saglabājās iepriekšējā gada līmenī (samazinājums par 0,2%). Lai arī IKP salīdzinoši strauji pieaug, tomēr valdības apņemšanās ievērot izvirzītos valsts budžeta deficīta mērķus ierobežo strauju izdevumu pieaugumu.

2012.gada 4.ceturksnī **investīcijas** pieauga par 3,3%, salīdzinot ar 3.ceturksni, (pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem) un par 4,2% pārsniedza 2012.gada 4.ceturkšņa līmeni. Kopumā 2012.gadā investīcijas palielinājās lēnākos tempos nekā 2011.gadā – pieaugums par 12,3%. Šāds investīciju pieauguma temps bija paredzams, jo iepriekšējos periodos vērojamais straujais apjomu pieaugums lielā mērā bija skaidrojams ar zemās bāzes efektu. Straujāku investīciju kāpumu joprojām ierobežo vājā kreditēšana, kā arī uzņēmēju nogaidošā pozīcija, ņemot vērā neskaidrību par turpmāko situācijas attīstību ārējā vidē.

Tautsaimniecības galvenais dzinulis joprojām ir **eksports**. 2012.gadā preču un pakalpojumu eksporta apjomi, izslēdzot cenu ietekmi, par 7,1% pārsniedza 2011.gada līmeni. Salīdzinājumā ar 2007.gadu eksporta apjomi ir pieauguši par 18 procentiem.

Stabils eksporta kāpums saglabājās arī 2012.gada 4.ceturksnī. Salīdzinot ar 3.ceturksni, preču un pakalpojumu eksporta apjomi pieauga par 2,1% (salīdzināmās cenās, pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem) un bija par 8,4% lielāki nekā iepriekšējā gada 4.ceturksnī.

Lai arī vairākās ES valstīs ekonomiskā situācija ir smaga, tajā pašā laikā gandrīz puse no visa Latvijas eksporta apjoma kāpuma 2012.gadā bija saistīta ar krīzes mazāk skarto ES valstu tirgiem – galvenokārt Poliju, Dāniju, Igauniju un Lielbritāniju. Strauji eksporta apjomi pieauga arī uz NVS un pārējām pasaules valstīm, kas liecina, ka uzņēmēji apgūst aizvien jaunus tirgus.

Eksporta turpmākās attīstības iespējas ietekmēs ne tikai ārējā pieprasījuma izmaiņas, bet arī Latvijas ražotāju spēja uzturēt konkurētspēju. Jāņem vērā, ka līdz

šim Latvijas konkurētspējas uzlabošanos pamatā noteica darbaspēka izmaksu samazināšana, bet turpmāk izšķiroša loma būs spējai palielināt produktivitāti.

Preču un pakalpojumu importa apjomi aizvadītajā gadā pieauga par 3,1% (salīdzināmās cenās), kas bija ievērojami lēnāk nekā eksporta apjomu kāpums. Rezultātā 2012.gadā eksporta-importa saldo uzlabojās un bija -3,3% no IKP.

Pēc 3.ceturksnī vērojamā importa apjomu samazinājuma gada griezumā, 2012.gada 4.ceturksnī importa apjomi pieauga par 2% (salīdzinot ar iepriekšējo ceturksni, pēc sezonāli izlīdzinātiem datiem), bet bija tikai par 1% lielāki nekā iepriekšējā gada 4.ceturksnī. Tomēr sagaidāms, ka, turpinot pieaugt ekonomiskajām aktivitātēm, arī importa apjomi pieaugs straujāk.

Nodaļas turpinājumā ir atspoguļota statistiskā informācija par IKP komponentēm no izlietojuma puses – privātā un valdības patēriņa, bruto pamatkapitāla veidošanas, krājumu izmaiņu, kā arī eksporta un importa dinamiku, struktūru un devumu iekšzemes kopproduktā.

3.1.tabula. **IKP no izlietojuma puses**

Pieauguma tempi, % pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu, sezonāli neizlīdzināti dati

	2011	2012	2011				2012			
			I	II	III	IV	I	II	III	IV
Privātais patēriņš	4,8	5,4	3,5	5,2	5,9	4,3	5,4	7,1	5,1	4,2
Valsts patēriņš	1,1	-0,2	1,4	1,7	2,8	-1,1	0,7	0,5	-1,7	-0,2
Kopējā pamatkapitāla veidošana	27,9	12,3	31,4	28,8	27,6	26,0	39,0	20,5	2,0	4,2
Eksports	12,7	7,1	14,1	15,8	11,7	9,7	9,8	3,3	7,0	8,4
Imports	22,7	3,1	23,5	26,8	22,4	19,0	10,2	3,8	-1,3	1,0
IKP	**5,5**	**5,6**	**3,6**	**5,7**	**6,6**	**5,7**	**7,0**	**5,2**	**5,2**	**5,1**

Struktūra, % no IKP

	2011	2012	2011				2012			
			I	II	III	IV	I	II	III	IV
Privātais patēriņš	62,2	62,1	66,0	62,1	61,6	59,8	65,3	63,5	61,5	58,9
Valsts patēriņš	17,3	15,3	18,3	17,8	15,1	18,2	15,5	16,1	13,2	16,4
Kopējā pamatkapitāla veidošana	21,3	23,5	15,3	17,7	26,2	24,7	20,3	21,3	25,9	25,7
Izmaiņas krājumos	4,0	2,4	3,5	5,9	4,6	2,2	3,8	3,7	2,2	0,3
Eksports	58,8	61,1	59,7	58,9	59,1	57,7	62,1	59,2	62,0	61,2
Imports	63,6	64,4	62,7	62,4	66,5	62,7	67,0	63,9	64,8	62,6
Eksporta-importa saldo	-4,8	-3,3	-3,0	-3,5	-7,4	-4,9	-4,9	-4,6	-2,8	-1,3
IKP	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**

Ieguldījums pieaugumā, %

	2011	2012	2011				2012			
			I	II	III	IV	I	II	III	IV
Privātais patēriņš	3,3	3,7	2,6	3,6	4,0	2,9	4,0	4,9	3,4	2,8
Valsts patēriņš	0,2	0,0	0,2	0,3	0,4	-0,2	0,1	0,1	-0,2	0,0
Kopējā pamatkapitāla veidošana	5,8	3,1	4,5	5,0	6,8	6,4	7,1	4,3	0,6	1,2
Izmaiņas krājumos	2,6	-3,2	2,1	3,3	2,4	2,5	-3,0	-3,5	-3,3	-2,9
Eksports	6,7	4,0	7,4	8,2	6,3	5,2	5,7	1,9	3,9	4,7
Imports	13,0	2,0	-13,2	-14,6	-13,3	-11,1	-6,9	-2,5	0,9	-0,7
IKP	**5,5**	**5,6**	**3,6**	**5,7**	**6,6**	**5,7**	**7,0**	**5,2**	**5,2**	**5,1**

Pieauguma tempi, % pret iepriekšējo ceturksni, sezonāli izlīdzināti dati

	2010				2011				2012			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Privātais patēriņš	2,8	-0,8	2,2	2,2	0,5	0,5	2,3	1,1	0,9	2,3	0,4	0,6
Valsts patēriņš	-0,7	-0,4	-0,1	-1,4	2,7	-0,2	0,2	-0,8	0,2	-0,1	-0,5	-0,1
Kopējā pamatkapitāla veidošana	-18,6	4,3	17,9	-3,1	6,0	8,3	13,1	-1,9	12,6	-5,7	1,2	3,3
Eksports	1,7	3,4	5,1	3,3	2,9	3,6	1,1	1,5	1,8	1,0	2,3	2,1
Imports	2,9	3,6	6,9	5,0	6,2	6,2	3,6	1,2	-0,1	-0,5	-0,5	2,0
IKP	**0,7**	**0,4**	**0,7**	**1,1**	**1,5**	**2,0**	**1,3**	**1,0**	**1,3**	**1,4**	**1,7**	**1,4**

3.1.attēls. **Iekšzemes pieprasījuma izmaiņas pa ceturkšņiem**

Sezonāli izlīdzināti dati, 2005.g. IV ceturksnis = 100

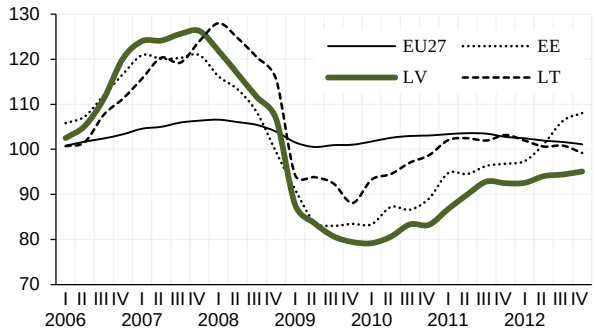

Pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

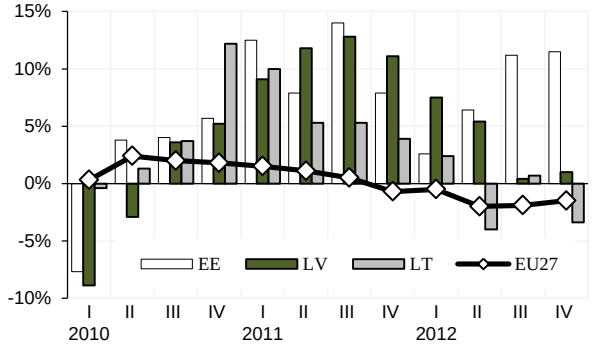

3.2.attēls. **Privātā patēriņa izmaiņas pa ceturkšņiem**

Sezonāli izlīdzināti dati, 2005.g. IV ceturksnis = 100

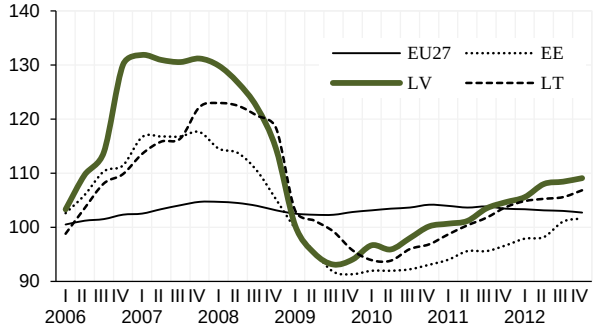

Pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

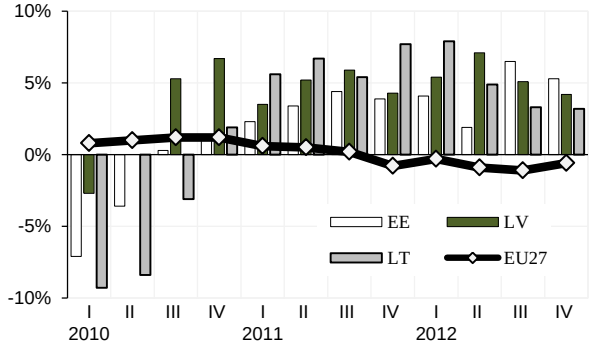

Patērētāju konfidences rādītājs*

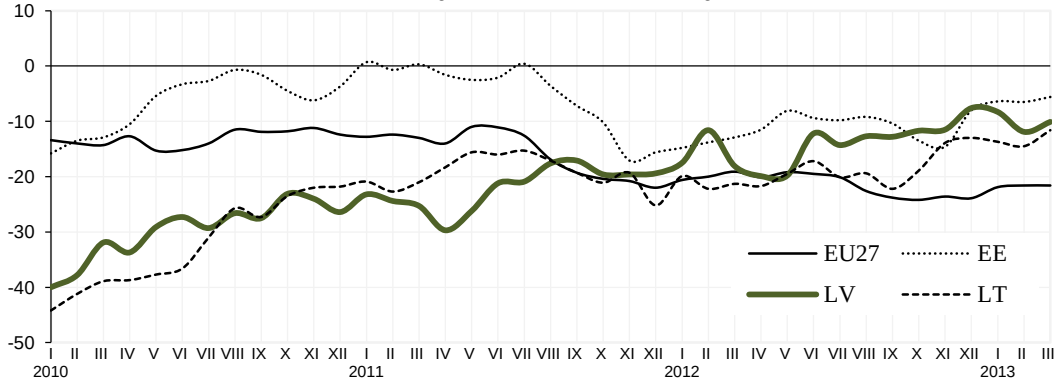

* Patērētāju konfidences rādītāju aprēķina kā atbilžu saldo vidējo lielumu uz 4 jautājumiem: par finansiālo situāciju, vispārējo ekonomisko situāciju, bezdarba novērtējumu un uzkrājumiem nākošos 12 mēnešos.

3.3.attēls. **Sabiedriskā patēriņa izmaiņas pa ceturkšņiem**

Sezonāli izlīdzināti dati, 2005.g. IV ceturksnis = 100

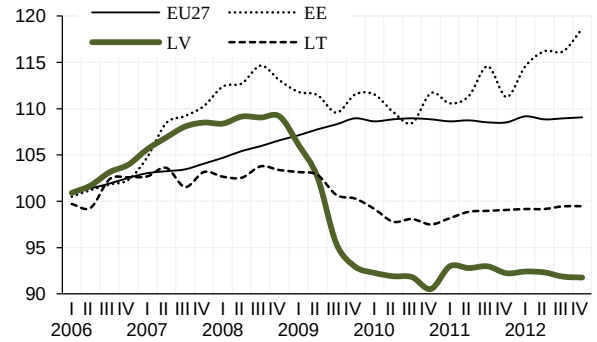

Pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

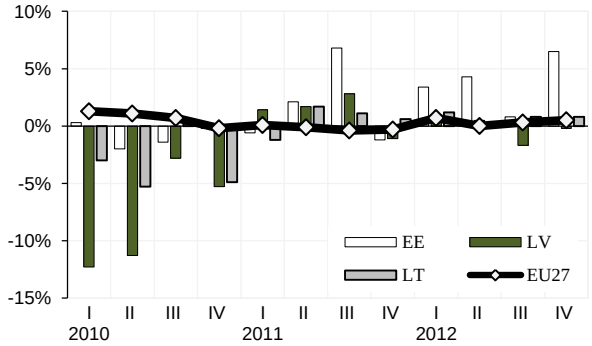

3.4.attēls. **Investīcijas pamatlīdzekļos pa ceturkšņiem**

Sezonāli izlīdzināti dati, 2005.g. IV ceturksnis = 100

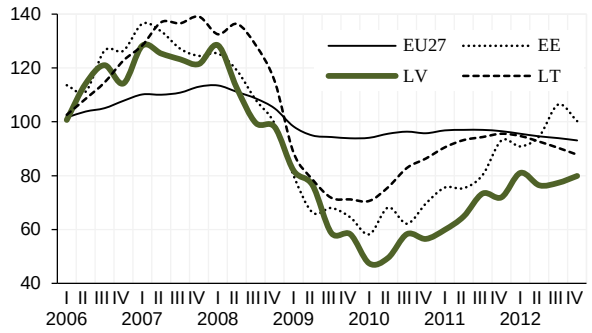

Pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

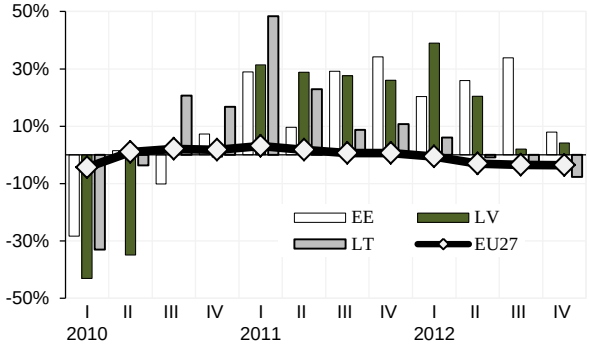

3.5.attēls. **Preču un pakalpojumu eksports pa ceturkšņiem**

Sezonāli izlīdzināti dati, 2005.g. IV ceturksnis = 100

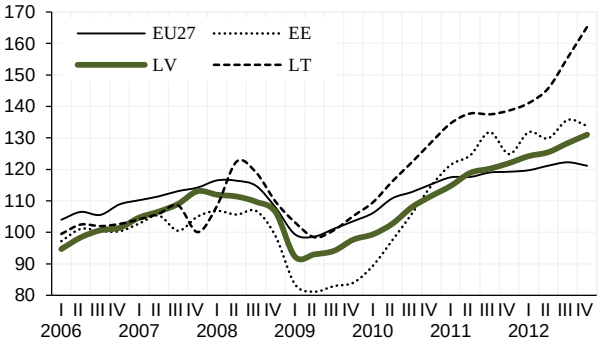

Pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

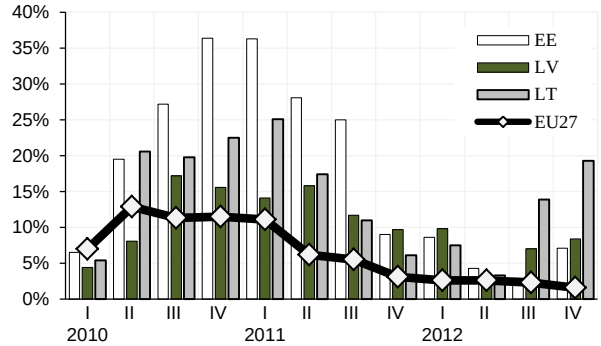

3.6.attēls. **Preču un pakalpojumu imports pa ceturkšņiem**

Sezonāli izlīdzināti dati, 2005.g. IV ceturksnis = 100

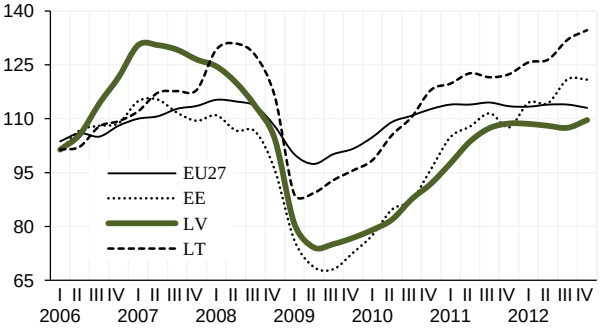

Pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %

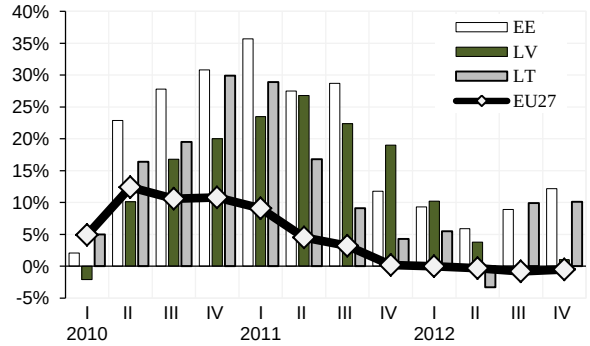

4. Ārējais sektors

Kopš 2010.gada beigām maksājumu bilances tekošais konts ir stabilizējies nelielā deficīta līmenī. 2012.gadā tekošā konta deficīts sasniedza 1,7% no IKP (1.ceturksnī – 3,1%, 2.ceturksnī – 2,7% un 3.ceturksnī – 1,8% no IKP, savukārt 4.ceturksnī tekošā konta bilance bija pozitīva 0,5%). Pašreizējais tekošā konta stāvoklis liecina par Latvijas ekonomikas ārējo sabalansētību.

Latvijas **tekošā konta** bilances izmaiņas 2012.gadā galvenokārt noteica izmaiņas ārējās tirdzniecības bilances posteņos.

2011.gadā **ārējās tirdzniecības deficīts** sasniedza 10,8% no IKP, kas bija krietni zemākā līmenī nekā pirms krīzes (2007.gadā – 24% no IKP). 2012.gadā eksporta un importa dinamika bija gandrīz divreiz mērenāka nekā pirms gada. Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, eksporta apjoms faktiskajās cenās pieauga par 14,2%, bet imports – par 11%, kā rezultātā ārējās tirdzniecības bilances deficīts samazinājās līdz 9,8% līmenim no IKP. Jāatzīmē, ka 2012.gadā preču eksporta apjoms bija 1,7 reizes lielāks nekā 2007.gadā, savukārt preču importa apjoms tikai par 9% pārsniedza 2007.gada importa apjoma līmeni. Līdzīgas tendences saglabājas arī 2013.gada sākumā. Šī gada pirmajos divos mēnešos eksporta apjoms bija par 10,6% lielāks nekā 2012.gada atbilstošajā periodā, savukārt imports pieauga par 5 procentiem.

Pakalpojumu bilance ir pozitīva un kopš 2009.gada uzlabojas. 2012.gadā pakalpojumu bilances pozitīvais saldo palielinājās līdz 6,8% no IKP un gandrīz 2 reizes pārsniedza 2007.gada līmeni. Tāpat kā iepriekšējā gadā arī 2013.gada sākumā pakalpojumu eksporta apjoms gandrīz divreiz pārsniedz pakalpojumu importa apjomu.

Ienākumu bilances stāvokli galvenokārt nosaka nerezidentu ieguldījumu ienākumu izmaiņas. Krīzes laikā ienākumu bilance bija pozitīva, kas bija saistīts ar ārvalstu investoru zaudējumiem krīzes laikā. Ekonomiskajai situācijai uzlabojoties, ienākumu bilance kopš 2010.gada 3.ceturkšņa atkal ir negatīva. 2012.gadā ienākumu bilances deficīts bija 1,5% no IKP. Ienākumu bilances deficīta palielināšanās ir saistīta ar nerezidentu ieguldījumu ienākumu, t.sk. nerezidentiem izmaksāto dividenžu apjoma pieaugumu. Jāatzīmē, ka nerezidentu ienākumi no ieguldījumiem Latvijas tautsaimniecībā 2012.gadā bija gandrīz par 30% mazāki nekā 2007.gadā, savukārt, nerezidentu ienākumi no dividendēm un filiāļu sadalītā peļņa sasniedza 90% no 2007.gada līmeņa.

Kārtējo pārvedumu konts ir pozitīvs, saglabājoties iepriekšējo gadu līmenī. 2012.gadā kārtējo pārvedumu konta pārpalikums bija 2,9% līmenī no IKP (2011.gadā – 3,1% no IKP). Šī konta stāvokli lielā mērā nosaka ES fondu līdzekļu ieplūde.

Finanšu konta bilances svārstības pa ceturkšņiem joprojām ir ļoti izteiktas. 2012.gada 1.ceturksnī palielinājās valsts parādsaistības, kā rezultātā finanšu konta bilance bija pozitīva (14,9% no IKP), savukārt 2.ceturksnī finanšu konts bija negatīvs (7,3% no IKP), ko noteica aktīvu pieaugums un noguldījumu samazinājums banku sektorā. 2012.gada 3.ceturksnī finanšu konta deficīts samazinājās līdz 0,1% no IKP. To noteica pozitīvas neto portfeļieguldījumu plūsmas finanšu sektorā, kas daļēji kompensēja finanšu aizplūdi, sakarā ar valsts parādsaistību samazināšanu. Savukārt 2012.gada 4.ceturksnī finanšu konts bija ar pārpalikumu 2,7% no IKP. Kopumā

2012.gadā finanšu konta bilances pozitīvais saldo bija 2% līmenī no IKP. Arī 2013.gada pirmajos divos mēnešos finanšu konts ir pārpalikumā.

Kopš 2010.gada pakāpeniski pieaug ienākošo **ĀTI plūsmas**. 2011.gadā ĀTI apjoms Latvijas ekonomikā gandrīz 4 reizes pārsniedza iepriekšējā gada ienākošās ĀTI plūsmas un bija 5,2% no IKP līmenī. Savukārt 2012.gadā ienākošo ĀTI apjoms bija par 26% mazāks nekā iepriekšējā gadā. Ienākošo ĀTI apjomu samazinājums galvenokārt ir saistīts ar negatīvām neto investīcijām enerģētikas nozarē un darījumos ar nekustamo īpašumu 2012.gada 2.ceturksnī.

Saskaņā ar Latvijas starptautisko investīciju bilanci 2012.gada beigās uzkrātās ĀTI Latvijas ekonomikā sasniedza 7038,3 milj. latu (10014,6 milj. eiro), kas bija par 7% vairāk nekā 2011.gada beigās. ĀTI daļa uzkrātā ārvalstu kapitāla struktūrā veidoja 26,7 procentus.

Portfeļinvestīciju daļa ienākošās finanšu plūsmās ir neliela un pēdējos trīs gados nepārsniedz 10% no tām. 2010.gadā un 2011.gadā portfeļinvestīciju saldo bija negatīvs, savukārt 2012.gadā portfeļinvestīciju bilance bija ar pārpalikumu (4,5% no IKP), ko galvenokārt noteica valsts sektora ārējo parādsaistību palielināšanās. Jāatzīmē, ka portfeļinvestīciju plūsmu svārstības būtiski ietekmē banku sektora bilanču stabilizācijas darījumi, kā arī valsts ārējā parāda restrukturizācija.

Nozīmīgas svārstības ir vērojamas citām investīcijām. 2012.gada 1.ceturksnī citu ieguldījumu bilance bija pozitīva 5,1% no IKP, bet turpmāk atkal ar deficītu (2.ceturksnī - 1%, 3.ceturksnī - 5,2% un 4.ceturksnī - 17,9% IKP). Kopumā 2012.gadā citu investīciju bilances saldo bija negatīvs 5,4% no IKP līmenī. Tāpat kā portfeļinvestīciju, arī citu investīciju bilances svārstības pārsvarā ir saistītas ar finanšu sektora stabilizācijas pasākumiem un valsts sektora parādu restrukturizācijas politiku.

Kā liecina Latvijas starptautisko investīciju bilances dati 2012.gada beigās valdības bruto ārējais parāds bija 5006,7 milj. latu apmērā (32,3% no IKP). Gada laikā valdības ārējais parāds palielinājās par 10%. Latvijas kopējais bruto ārējais parāds 2012.gada beigās veidoja 136,2% no IKP – par 8,8 procentpunktiem zemākā līmenī nekā pirms gada.

Kopš 2009.gada sākuma **lata reālais efektīvais kurss** (REK) samazinājās, kas bija saistīts gan ar cenu līmeņa un darba algu samazināšanos, gan citu ar ražošanu saistīto izmaksu optimizāciju. 2011.gada pirmajā pusē, atsākoties inflācijai, lata REK palielinājās, bet jau kopš 2011.gada septembra lata REK tendences ir lejupvērstas. 2013.gada februārī lata reālais efektīvais kurss, kas aprēķināts, izmantojot patēriņa cenu indeksus, bija par 2,8% mazāks nekā pirms gada.

Nodaļas turpinājumā atspoguļota preču un pakalpojumu eksporta-importa dinamika, maksājumu bilances tekošais un finanšu konts, kā arī lata efektīvā kursa izmaiņas.

4.1.attēls. **Preču eksports un imports pa mēnešiem**

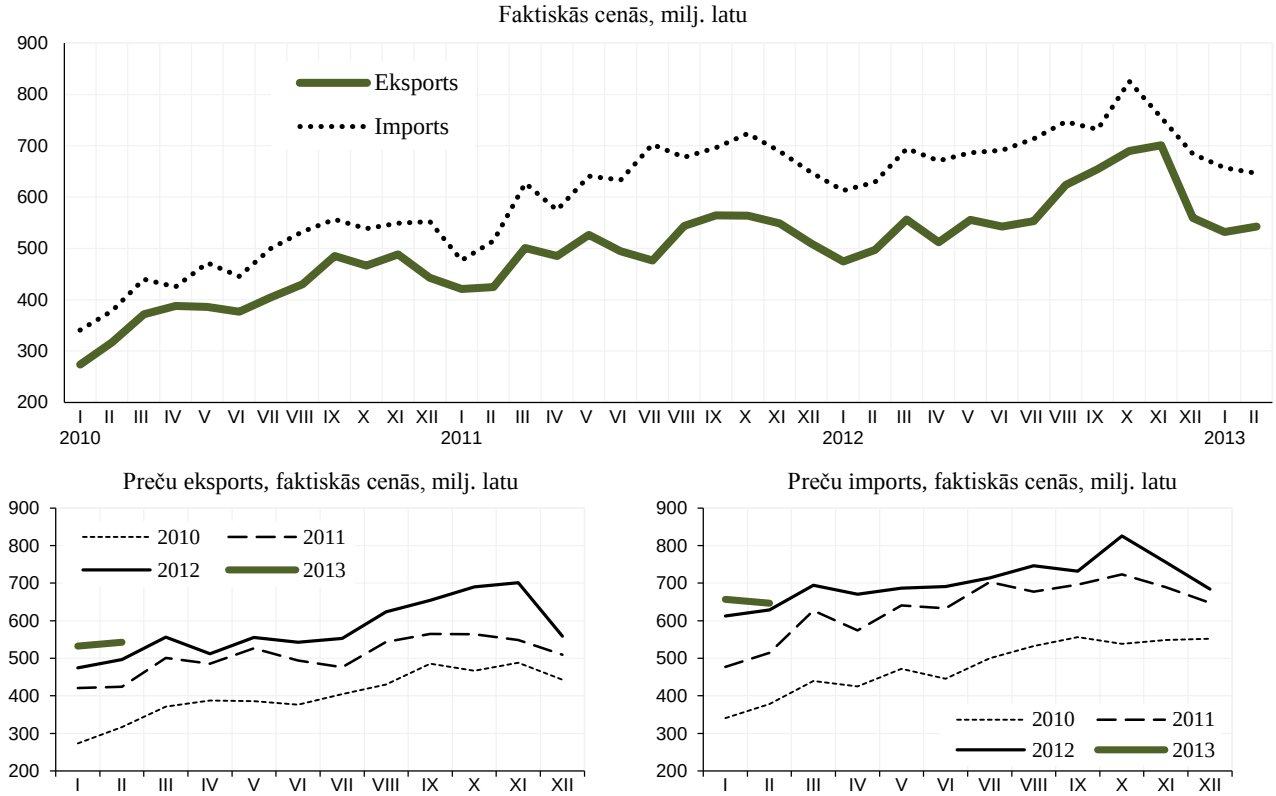

4.2.attēls. **Pakalpojumu eksports un imports pa mēnešiem**

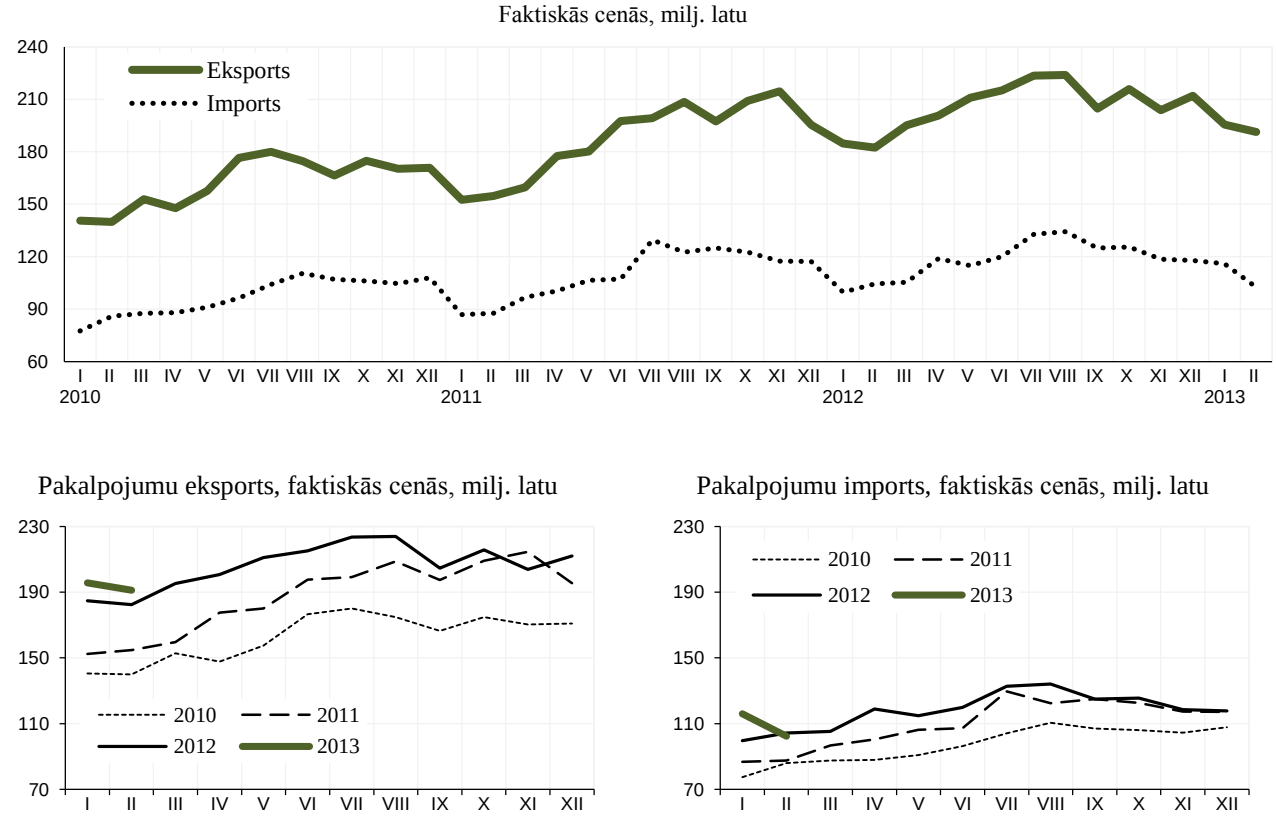

4.3.attēls. **Maksājumu bilance pa ceturkšņiem**

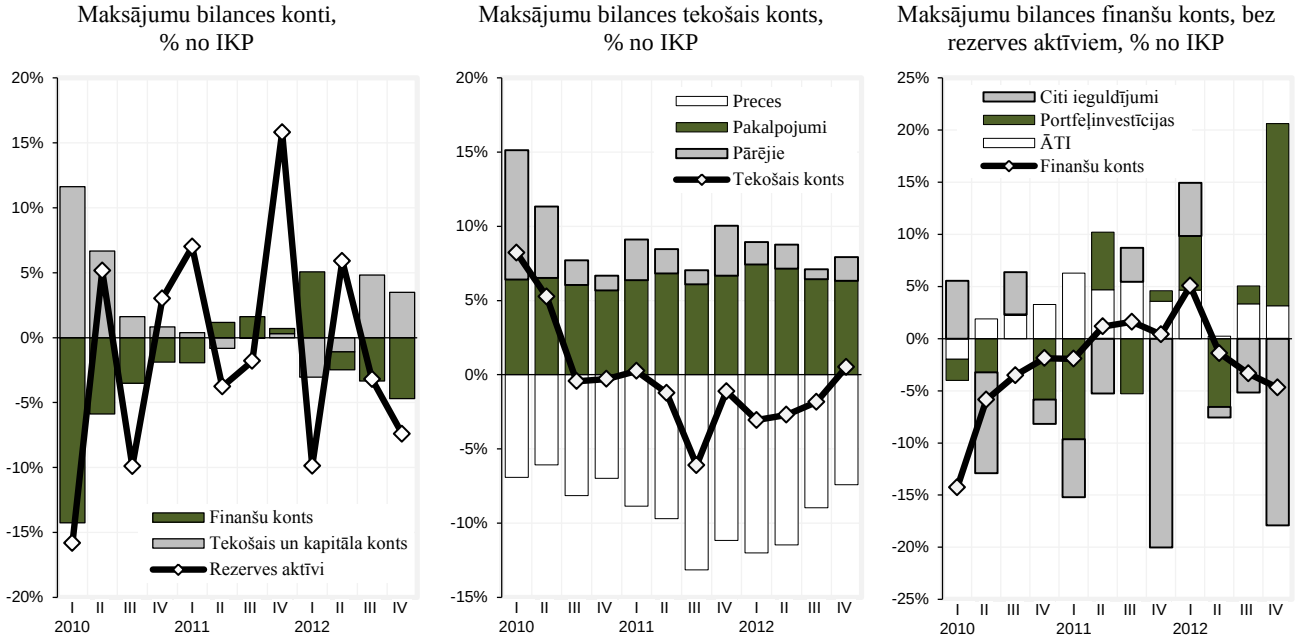

4.4.attēls. **Lata reālā efektīvā kursa indekss**

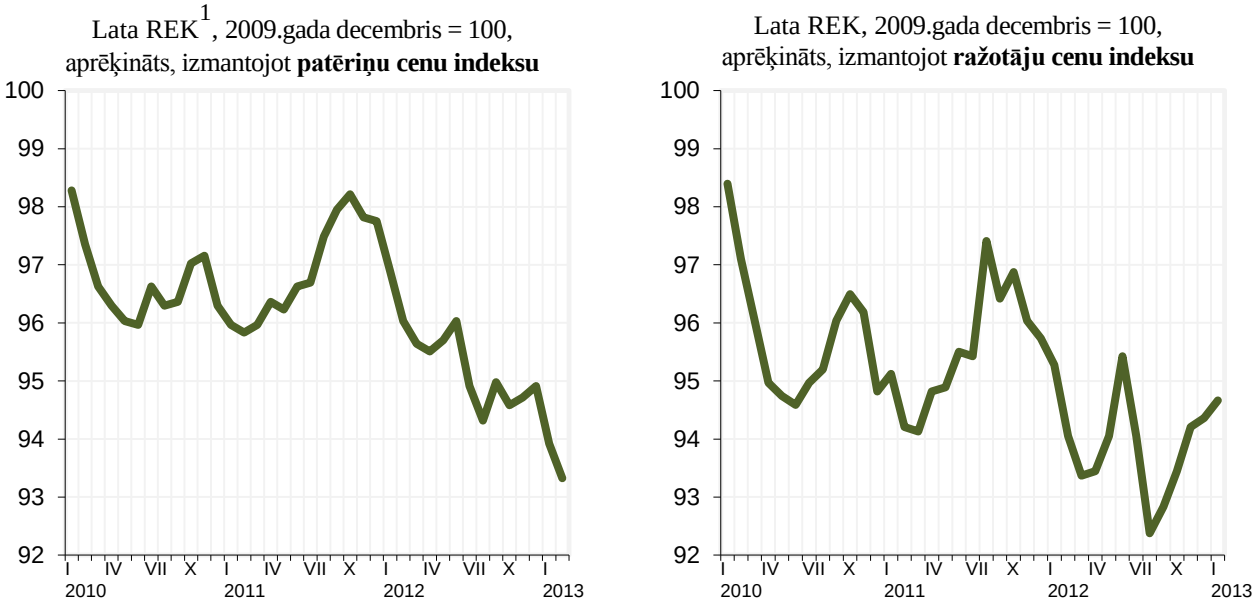

[1] Latvijas Banka aprēķina lata reālo efektīvo kursu pret 13 galveno tirdzniecības partnervalstu valūtām. Lata reālais kurss ietver lata nominālā kursa izmaiņas pret Latvijas tirdzniecības partnervalsts valūtu, kā arī cenu izmaiņas Latvijā salīdzinājumā ar cenu izmaiņām tirdzniecības partnervalstī. Lata reālais efektīvais kurss parāda Latvijas relatīvo eksporta konkurētspēju pasaules tirgos. Galvenās tirdzniecības partnervalstis: ASV, Dānija, Francija, Igaunija, Itālija, Krievija, Lielbritānija, Lietuva, Nīderlande, Polija, Somija, Vācija un Zviedrija.

5. Valdības finanses un valsts finanšu sektors

Valdības finanses

Labāka makroekonomiskā situācija valstī nekā sākotnēji tika prognozēts, kā arī Valsts ieņēmumu dienesta veiktie nodokļu administrēšanas pasākumi pozitīvi ietekmēja fiskālo rādītāju izpildi 2012.gadā.

2012.gadā konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi (5 742,8 milj. latu) pārsniedza izdevumus (5 723,6 milj. latu), kā rezultātā konsolidētā kopbudžetā bija pārpalikums 19,1 milj. latu apmērā. Salīdzinot ar valsts konsolidētā kopbudžeta izpildi 2011.gadā, bilance uzlabojās par 473,9 milj. latu.

2012.gadā konsolidētā **kopbudžeta ieņēmumi** pieauga par 12,9% un bija par 657,3 milj. latu lielāki nekā 2011.gadā. Ieņēmumu pieaugumu kopbudžetā 2012. gadā pamatā nodrošināja nodokļu ieņēmumu pieaugums, taču arī nenodokļu ieņēmumi un ārvalstu finanšu palīdzības ieņēmumi būtiski pārsniedza 2011.gada izpildi.

Savukārt 2013.gada divos mēnešos konsolidētā kopbudžeta izdevumi (877,4 milj. latu) pārsniedz ieņēmumus (891,3 milj. latu), kā rezultātā konsolidētā kopbudžetā izveidojās deficīts 13,9 milj. latu apmērā. Salīdzinot ar 2012.gada diviem mēnešiem, šī gada janvārī-februārī kopbudžeta bilance pasliktinājās par 27,8 milj. latu.

2013.gada divos mēnešos ieņēmumi, salīdzinot ar 2012.gada attiecīgo periodu, pieauga par 46,2 milj. latu jeb 5,6%. Ieņēmumu pieaugumu galvenokārt noteica nodokļu ieņēmumu pieaugums, kā arī ieņēmumu pieaugums no ārvalstu finanšu palīdzības.

2012.gadā kopējie **nodokļu ieņēmumi** (ieskaitot iemaksas fondēto pensiju shēmā) bija 4 364,6 milj. latu, kas ir par 417,8 milj. latu jeb 10,6% vairāk nekā iepriekšējā gadā. To galvenokārt noteica pievienotās vērtības nodokļa, sociālo apdrošināšanas iemaksu, iedzīvotāju ienākuma nodokļa un uzņēmumu ienākuma nodokļa ieņēmumu pieaugums.

2013.gada divos mēnešos kopējie nodokļu ieņēmumi (ieskaitot iemaksas fondēto pensiju shēmā) bija 724,1 milj. latu, kas ir par 47,5 milj. latu jeb 7% vairāk nekā iepriekšējā gada attiecīgajā periodā.

Pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumi 2012.gadā bija 1 116,6 milj. latu, kas salīdzinājumā ar 2011.gadu bija par 157,9 milj. latu jeb 16,5% vairāk, un tas skaidrojams ar mazumtirdzniecības apgrozījuma un saimnieciskās darbības, kā arī importa apjoma palielināšanos.

Pievienotās vērtības nodokļa bruto iemaksas 2012.gadā bija par 11,6% lielākas nekā 2011.gadā, kas skaidrojams ar mazumtirdzniecības apjoma kāpumu. Savukārt pievienotās vērtības nodokļa atmaksas 2012.gadā tika veiktas 674,2 milj. latu apmērā, t.i., par 28,2 milj. latu jeb 4,4 % vairāk nekā 2011.gadā. Šādas izmaiņas noteica deklarēto atmaksājamo summu pieaugums, kā arī izveidoto pārmaksu atmaksas sistēma, kas ļauj operatīvi izvērtēt pārmaksu pamatotību.

2013.gada divos mēnešos pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumi bija 177,8 milj. latu, kas salīdzinājumā ar 2012.gada diviem mēnešiem bija par 2,6 milj. latu jeb 1,4% mazāk. Pievienotās vērtības nodokļa ieņēmumus būtiski ietekmēja atmaksas, kas tika veiktas par iepriekšējo gadu. Salīdzinājumā ar 2012.gada diviem mēnešiem tika

atmaksāts par 9,7% vairāk, visbūtiskāk pieaugot atmaksu līmenim janvārī, ko lielā mērā noteica decembrī izveidojusies situācija, kad pēc 20.decembra bija tikai 3 darba dienas, tādejādi ierobežojot atmaksu veikšanas kapacitāti un neatmaksāto atmaksu slogam pārejot uz nākošo gadu.

Iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi 2012.gadā tika iekasēti 871,6 milj. latu apmērā, kas ir par 79,4 milj. latu jeb 10% vairāk nekā 2011.gadā.

2013.gada divos mēnešos iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi bija 149,7 milj. latu, kas salīdzinājumā ar 2012.gada diviem mēnešiem bija par 12,4 milj. latu jeb 9% vairāk. Nodokļa ieņēmumus pozitīvi ietekmēja straujāks nodarbinātības un darba samaksas pieaugums. Saskaņā ar VID datiem, 2013.gada janvārī darba ņēmēju, par kuriem veiktas sociālās apdrošināšanas iemaksas, skaits bija pieaudzis par 1,8% salīdzinājumā ar 2012.gada janvāri, savukārt šī gada divos mēnešos nodarbināto ienākumi palielinājušies par 6,8% salīdzinājumā ar 2012.gada atbilstošo periodu. Saskaņā ar Nodarbinātības valsts aģentūras informāciju, reģistrētā bezdarba līmenis 2013.gada februāra beigās bija 10,9%, kas ir par 0,9 procentu punktiem mazāk nekā pirms gada.

2012.gadā sociālās apdrošināšanas iemaksas (ieskaitot iemaksas valsts fondēto pensiju shēmā) tika iekasētas 1 399,4 milj. latu apmērā, kas bija par 104,2 milj. latu jeb 8% vairāk nekā 2011.gadā.

2013.gada divos mēnešos sociālās apdrošināšanas iemaksas tika iekasētas 235,5 milj. latu apmērā, kas bija par 21,6 milj. latu jeb 10,1% vairāk nekā 2012.gada divos mēnešos. Tai skaitā sociālās apdrošināšanas iemaksas valsts speciālajā budžetā bija 222,4 milj. latu un iemaksas fondēto pensiju shēmā – 12,9 milj. latu. Tāpat kā iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumus, tāpat arī sociālās apdrošināšanas iemaksu ieņēmumu pieaugumu ietekmēja straujāks nodarbinātības un darba samaksas pieaugums.

Uzņēmumu ienākuma nodokļa ieņēmumi 2012. gadā tika iekasēti 243,9 milj. latu apmērā, kas ir par 47,4 milj. latu jeb 24,1% vairāk nekā 2011.gadā. To ietekmēja uzņēmumu ienākuma nodokļa iemaksu pieaugums un atmaksu samazinājums, kas liecināja par labākiem uzņēmumu finanšu rezultātiem nekā iepriekšējā gadā.

2013.gada divos mēnešos uzņēmumu ienākuma nodokļa ieņēmumi bija 38,4 milj. latu, kas salīdzinājumā ar 2012.gada diviem mēnešiem ir par 7,5 milj. latu jeb 24,4% vairāk un tas galvenokārt saistīts ar atmaksātās summas samazināšanos un iemaksu summas pieaugumu. 2013.gada divos mēnešos atmaksātās summas samazinājušās par 32,6%, salīdzinot ar 2012.gada attiecīgo periodu. Savukārt uzņēmumu ienākuma nodokļa iemaksas 2013.gada divos mēnešos pieaugušas par 6,5 milj. latu jeb 19,1%, salīdzinot ar iepriekšējā gada atbilstošo periodu.

Akcīzes nodokļa ieņēmumi 2012.gadā bija 494,7 milj. latu, kas ir par 13,1 milj. latu jeb 2,7% vairāk nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā. Akcīzes nodokļa ieņēmumu palielinājumu galvenokārt ietekmēja akcīzes nodokļa ieņēmumi no dabasgāzes, kura piemērošana stājās spēkā 2011.gada 1.jūlijā, tādējādi 2012.gadā tika saņemts par 9,1 milj. latu vairāk nekā 2011.gada atbilstošajā periodā.

Akcīzes nodokļa ieņēmumi 2013.gada divos mēnešos bija 84,6 milj. latu, kas ir par 4,4 milj. latu jeb 5,5% vairāk nekā iepriekšējā gada atbilstošajā periodā. Akcīzes nodokļa ieņēmumu palielinājumu galvenokārt ietekmēja akcīzes nodokļa no

alkoholiskiem dzērieniem ieņēmumu palielinājums par 1,9 milj. latu jeb 12,8% un no tabakas izstrādājumiem par 1,7 milj. latu jeb 11,1%, ko ietekmējis patēriņa kāpums šī gada pirmajos divos mēnešos salīdzinot ar 2012.gada attiecīgo periodu, kā arī no dabasgāzes par 1,1 milj. latu jeb 30%, jo šī gada pirmie divi mēneši bija aukstāki kā 2012.gada attiecīgajā periodā un tāpēc apkurei patērēts vairāk dabasgāzes.

Konsolidētā **kopbudžeta izdevumi** 2012.gadā palielinājās, taču ievērojami lēnāk nekā ieņēmumi – par 183,4 milj. latu jeb 3,3% salīdzinājumā ar 2011.gadu.

2012.gadā kopējo izdevumu pieaugumu pamatā noteica uzturēšanas izdevumu pieaugums par 198,2 milj. latu jeb 4%, savukārt izdevumi kapitālajiem izdevumiem saglabājās 2011.gada līmenī. Analizējot atsevišķas konsolidētā kopbudžeta uzturēšanas izdevumu pozīcijas var secināt, ka lielākais izdevumu pieaugums bija vērojams subsīdijām un dotācijām par 106,6 milj. latu jeb 9,6% un procentu izdevumiem par 30,9 milj. latu jeb 15,1 procentu.

Savukārt, konsolidētā kopbudžeta izdevumi 2013.gada divos mēnešos pieauga straujāk nekā ieņēmumi – par 74 milj. latu jeb 9%, salīdzinājumā ar 2012.gada attiecīgo periodu. Izdevumu pieaugums bija vērojams gan uzturēšanas izdevumos – 59,3 milj. latu jeb 7,6%, gan kapitālajos izdevumos – 14,7 milj. latu jeb 38,4%. Analizējot atsevišķas konsolidētā kopbudžeta uzturēšanas izdevumu pozīcijas var secināt, ka izdevumi pieauguši gandrīz visās pozīcijās, izņemot sociālo palīdzību un starptautisko sadarbību. Lielākais izdevumu pieaugums bija vērojams subsīdijām un dotācijām par 22,3 milj. latu jeb 14,7% , kārtējiem izdevumiem par 20,9 milj. latu jeb 8,3%, precēm un pakalpojumiem par 11,7 milj. latu jeb 11 procentiem.

Banku sektors

Turpina pieaugt gan rezidentu, gan nerezidentu piesaistīto noguldījumu atlikumi un 2012.gada beigās tie par 12,7% pārsniedza 2011.gada attiecīgā perioda līmeni. Nerezidentu noguldījumi veido jau gandrīz pusi no visiem nebanku noguldījumiem.

Turpina uzlaboties arī banku kredītportfeļa kvalitāte, kas sāk tuvināties 2008.gada līmenim. 2012.gada 4.ceturksnī kredītu ar maksājumu kavējumiem apmērs kopējā banku kredītportfelī bija 17,4% (augstākais rādītājs tika sasniegts 2010.gada 2.ceturksnī, kad ar maksājumu kavējumu bija 28,6% kredītu). Visstraujāk sarukuši kredīti ar maksājumu kavējumu virs 180 dienām (par 43,4%, salīdzinot ar 2011.gada 4.ceturksni). Šo kredītu īpatsvars ir gandrīz 60% no visiem kredītiem ar maksājumu kavējumu.

Turpina pieaugt no jauna izsniegto kredītu apjoms. 2012.gadā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, banku sektorā rezidentiem no jauna izsniegto kredītu apjoms pieauga par 11,4%, savukārt nerezidentiem – par 31,9%. No jauna izsniegtajiem kredītiem 40% izsniegti nerezidentiem. Apjoma ziņā visvairāk jauno kredītu izsniegti finanšu un apdrošināšanas darbībās. Uzņēmumiem 2012.gadā no jauna izsniegti kredīti 654,8 milj. latu apjomā, tomēr, salīdzinot ar 2011.gadu, to apjoms saruka par 13,1 procentu.

Neraugoties uz jauno izsniegto kredītu apjoma pieaugumu, to skaits ir samazinājies – 2012.gadā rezidentiem no jauna izsniegto kredītu skaits saruka par 36,4%. Tajā

pašā laikā nerezidentiem no jauna izsniegto kredītu skaits pieauga gandrīz divas reizes. Skaita ziņā 2012.gadā visvairāk jauno kredītu izsniegts lauksaimniecības, mežsaimniecības un zivsaimniecības nozarē. Kopumā 2012.gadā uzņēmumiem no jauna izsniegti 5,8 tūkst. kredītu, kas ir par 51,6% mazāk nekā 2011.gadā.

Kopumā kreditēšana joprojām ir vāja un kredītu atlikumi turpina samazināties. Joprojām visstraujāk sarūk hipotekāro kredītu atlikumi. Kopš 2009.gada sākuma, pirmo reizi pozitīvu pieaugumu uzrādīja komerckredītu atlikumi (pieaugums par 0,1%, salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo periodu). Industriālo kredītu atlikumi saruka par 13%. Komerckredīti un industriālie kredīti 2012.gada 4.ceturkšņa beigās veidoja 33,7% no kopējā izsniegto kredītu apjoma, savukārt hipotekārie kredīti – 54,8 procentus.

Tautsaimniecības nozarēm izsniegto kredītu atlikumi 2012.gada 4.ceturksnī bija par 9% mazāki nekā gadu iepriekš. Visstraujāk izsniegto kredītu atlikumi saruka būvniecības nozarē un pārējā rūpniecībā (elektroenerģija, gāzes apgāde, siltumapgāde).

2012.gada 4.ceturksnī eiro izsniegto īstermiņa kredītu procentu likme sasniedza zemāko rādītāju pēdējo gadu laikā (3,2%). Latos izsniegto ilgtermiņa kredītu likmes svārstības ir daudz izteiktākas un 2012. gada 4. ceturkšņa beigās tā bija identiska ar 2011. gada beigu rādītāju, kas arī ir zemākais rādītājs pēdējo gadu laikā (7,1%). Eiro izsniegto ilgtermiņa kredītu procentu likmes svārstības bija minimālas.

Nodaļas turpinājumā ir sniegti dati par valsts konsolidētā kopbudžeta finansiālajiem rādītājiem, nodokļu ieņēmumiem, izsniegtajiem kredītiem, to struktūru un veidiem, kā arī izsniegto kredītu vidējās svērtās procentu likmes.

5.1.attēls. **Valsts konsolidētā kopbudžeta finansiālie rādītāji**, milj. latu

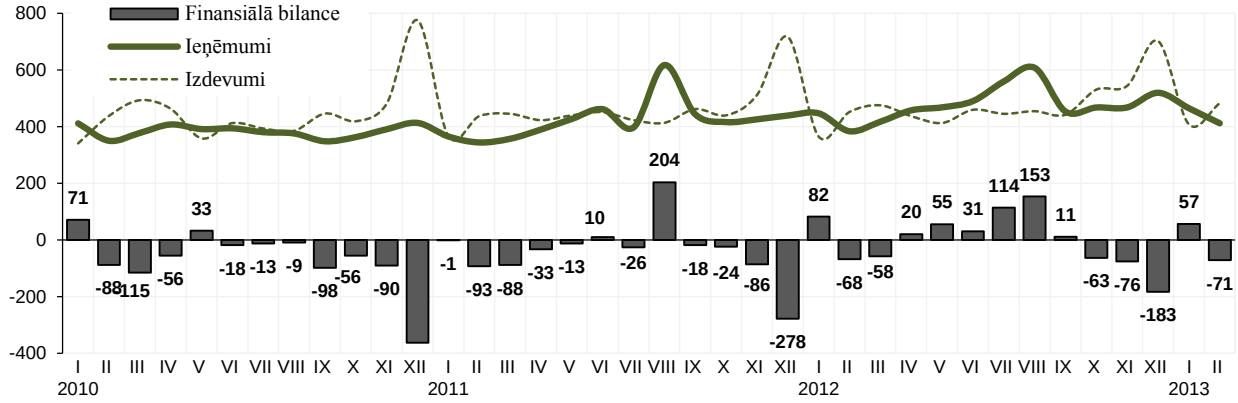

5.2.attēls. **Nodokļu ieņēmumi**

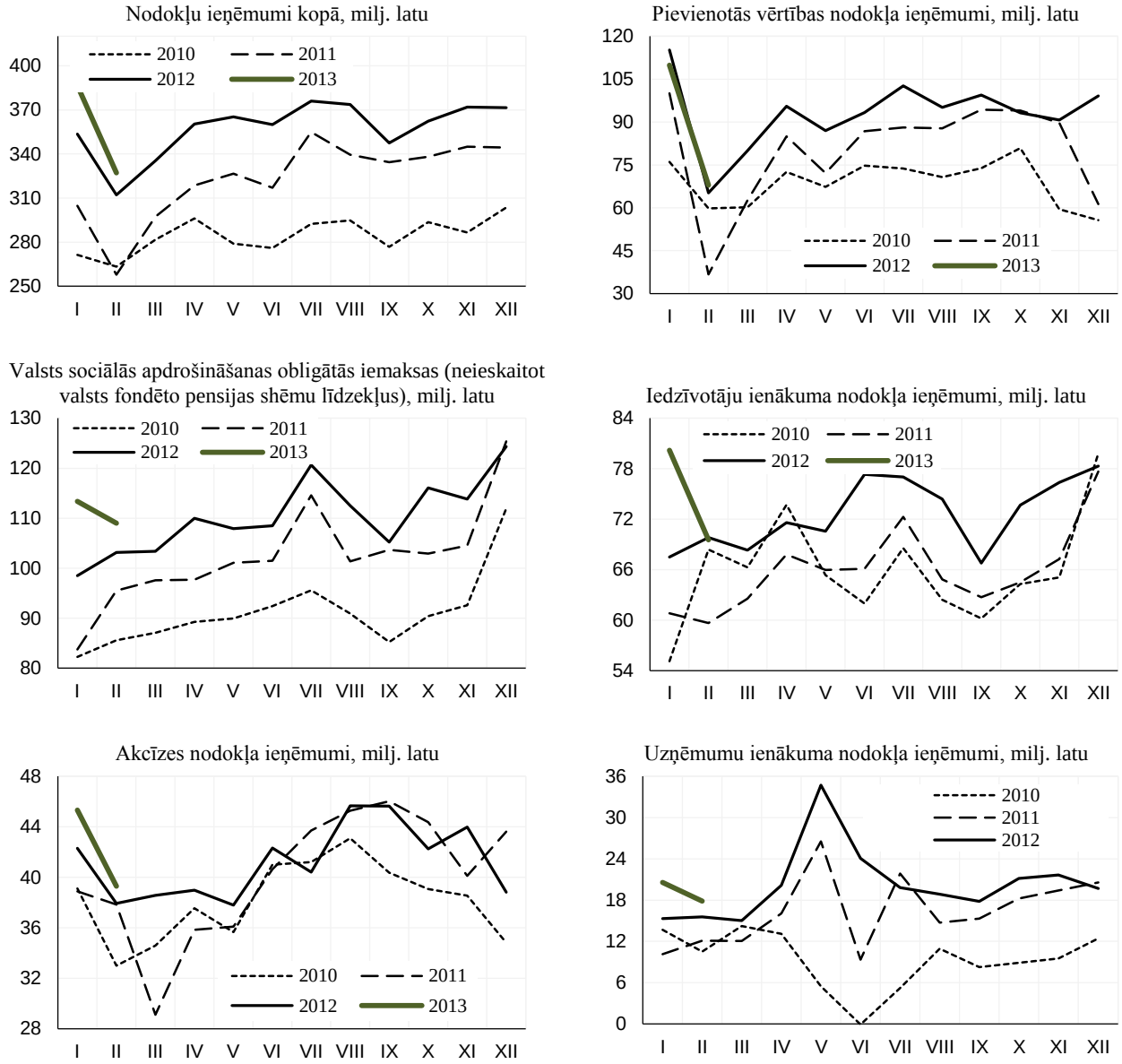

5.3.attēls. **Rezidentu finanšu iestādēm, nefinanšu sabiedrībām un mājsaimniecībām izsniegtie kredīti**

Izsniegtie kredīti kopā

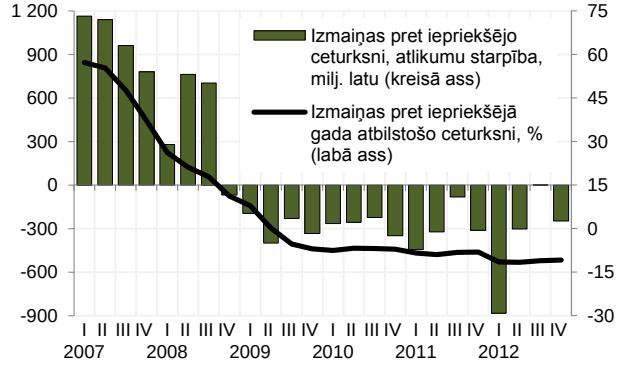

Izsniegto kredītu apjoms un struktūra, perioda beigās, milj. latu

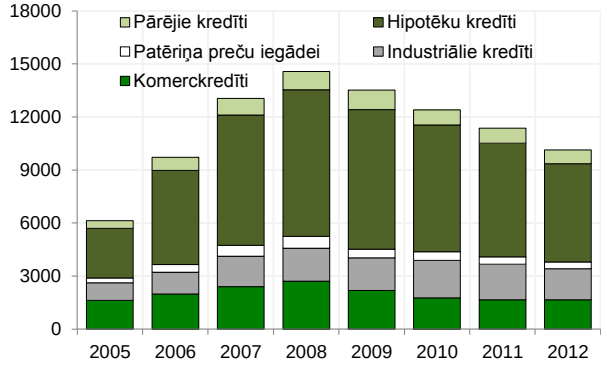

Izsniegtie kredīti pa to veidiem, izmaiņas % pret iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni

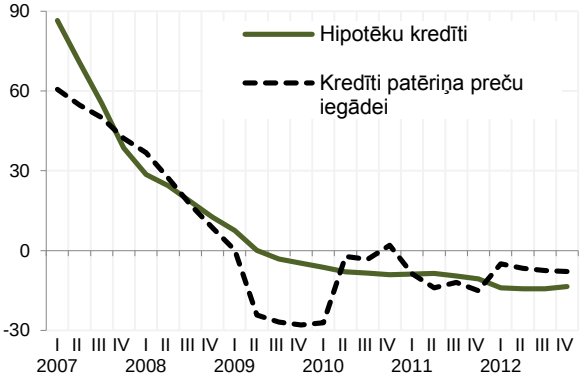

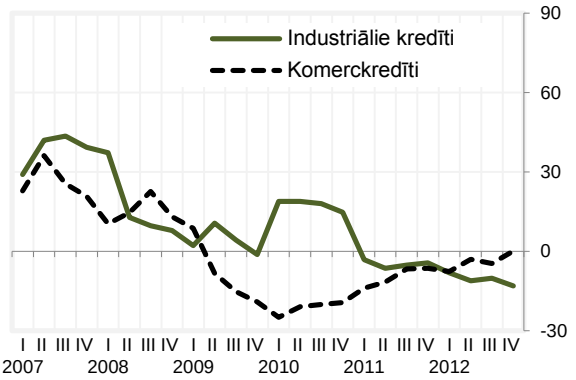

Kredīti rezidentiem sadalījumā pa tautsaimniecības nozarēm

Izsniegto kredītu atlikumi perioda beigās, milj. latu

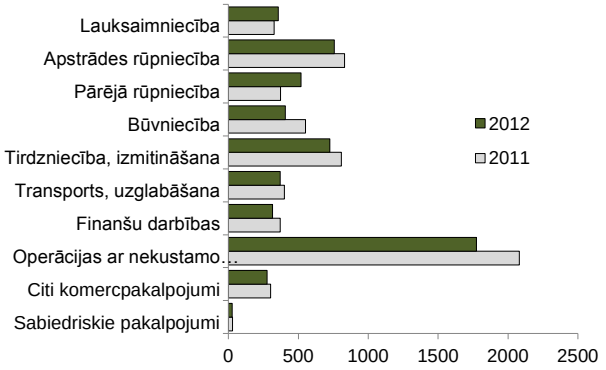

Izsniegto kredītu atlikumu struktūra, %
(2012. gada beigās)

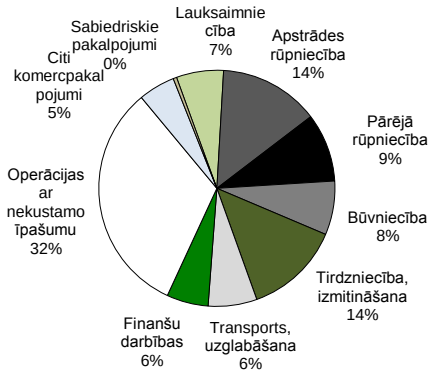

5.4.attēls. **Vidējās svērtās % likmes izsniegtajiem kredītiem**, (latos un eiro)

Īstermiņa procentu likme

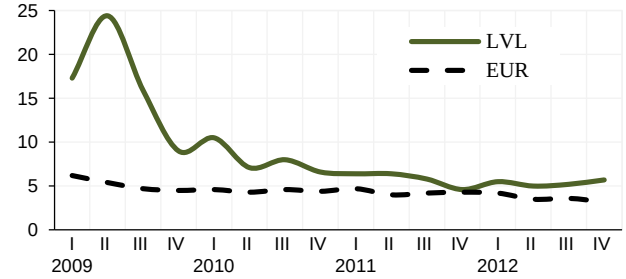

Ilgtermiņa procentu likme

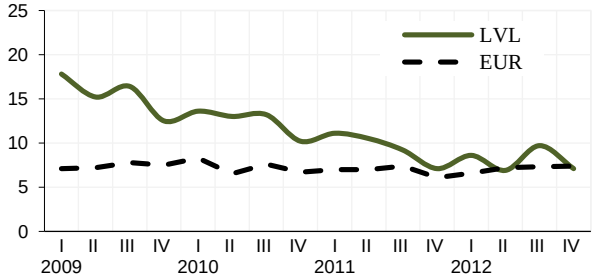

6. Darba tirgus

Nodarbinātība un bezdarbs

2012.gadā situācija darba tirgū turpināja uzlaboties – palielinājās nodarbinātība un iedzīvotāju ekonomiskā aktivitāte, pakāpeniski samazinājās bezdarbs. Saskaņā ar darbaspēka apsekojuma datiem vidēji 2012.gadā nodarbināto skaits sasniedza 885,6 tūkstošus, kas ir par 2,8% jeb aptuveni 24 tūkstošiem vairāk nekā 2011.gadā. Vienlaikus ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits ir pieaudzis mērenāk (par 1,3%). Bezdarba līmenis vidēji 2012.gadā bija 14,9%, kas ir par 1,3 procentpunktiem mazāk nekā gadu iepriekš.

Saskaņā ar Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) sniegto informāciju, arī reģistrētais bezdarba līmenis 2012.gadā turpināja samazināties un decembra beigās sasniedza zemāko līmeni kopš 2009.gada aprīļa un bija 10,5%. Vienlaikus 2013. gada sākumā, sezonālo faktoru ietekmē, reģistrētais bezdarbs nedaudz palielinājās un marta beigās bezdarba līmenis bija 10,8% – reģistrēti bija 107,1 tūkstoši bezdarbnieku, kas bija par 25,1 tūkstošiem mazāk nekā 2012.gada martā. Augstākais reģistrētais bezdarba līmenis saglabājas Latgales reģionā (21,4%), bet zemākais – Rīgā (6,6%). 2013.gada februārī 41,5% no kopējā reģistrēto bezdarbnieku skaita bija ilgstošie bezdarbnieki (bez darba ilgāk par gadu).

Kopš 2010.gada vidus ir vērojams arī stabils reģistrēto brīvo darbavietu pieaugums. 2013.gada februāra beigās kopumā bija reģistrētas 3878 vakances, kas bija par 56,2% vairāk nekā 2012.gada atbilstošajā periodā, bet par 5,7% vairāk nekā janvārī.

Iedzīvotāju ienākumi

Līdz ar ekonomiskās situācijas uzlabošanos un augot darbaspēka pieprasījumam, vidējais atalgojums tautsaimniecībā pakāpeniski palielinās. 2011.gadā vidējā bruto alga palielinājās par 4,3%, salīdzinot ar 2010.gadu. Atalgojums pieauga vienlīdz strauji gan privātajā, gan sabiedriskajā sektorā, turklāt pieaugums bija vērojams faktiski visās tautsaimniecības nozarēs.

2012.gadā vidējais atalgojums tautsaimniecībā turpināja palielināties - salīdzinot ar 2011.gadu, bruto alga pieauga par 3,7% un bija 481 lati. Visaugstākā darba alga bija Rīgas reģionā (547 lati). Gada griezumā algas pieauga gan privātajā sektorā, gan sabiedriskajā sektorā, kaut arī sabiedriskajā sektorā pieaugums bija nedaudz straujāks (4,5%) nekā privātajā sektorā (par 3,6%).

Nozaru griezumā straujākais atalgojuma pieaugums bija transporta un uzglabāšanas nozarē (par 7,7%), kā arī elektroenerģijas, gāzes un siltumapgādes nozarē. Vienlaikus nozīmīgs atalgojuma pieaugums bija vērojams arī apstrādes rūpniecībā. Augstākais atalgojuma līmenis saglabājās finanšu un apdrošināšanas pakalpojumu nozarē – vidēji 1005 lati mēnesī.

Nodaļas turpinājumā ir sniegti dati par nodarbināto skaita izmaiņām, bezdarba līmeni, brīvo darba vietu skaita izmaiņām un strādājošo mēneša vidējo bruto darba samaksu.

6.1.attēls. **Nodarbinātība**

Nodarbināto skaita izmaiņas pa ceturkšņiem
2011.gada 1.ceturksnis = 100

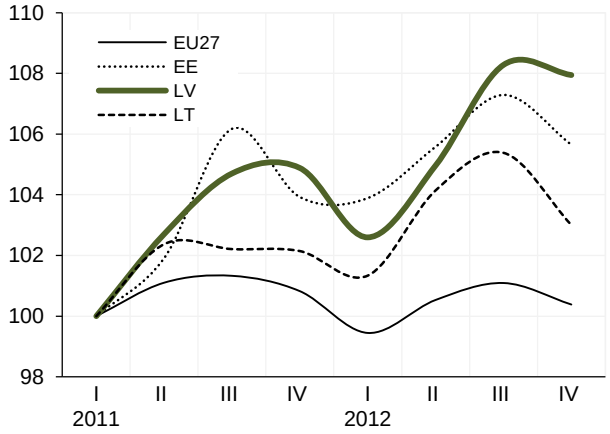

Nodarbināto un ekonomiski aktīvo iedzīvotāju skaits, tūkstošos, vecuma grupā 15-74 gadi

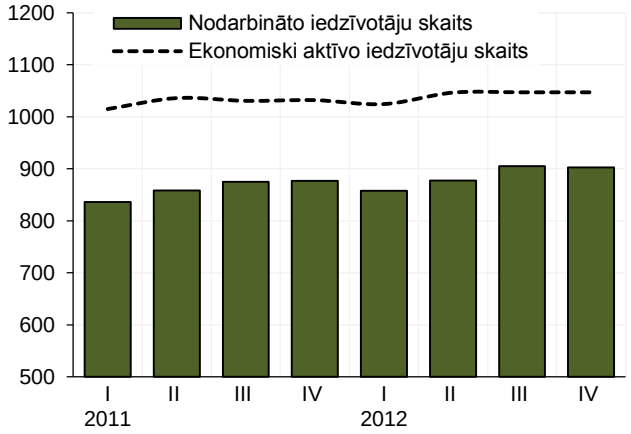

6.2.attēls. **Bezdarbs**

Reģistrēto bezdarbnieku skaits,
tūkstošos

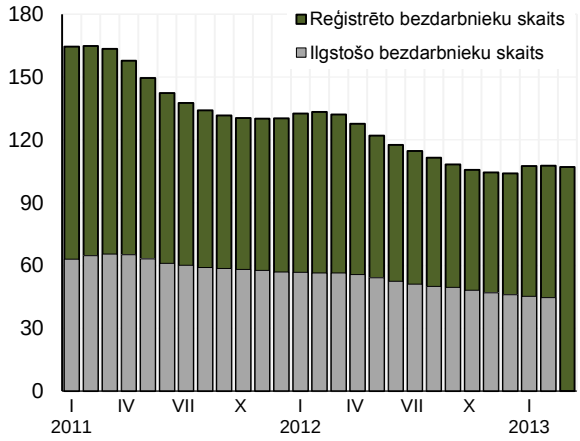

Bezdarba līmenis pēc darbaspēka apsekojumu datiem, sezonāli neizlīdzināti dati

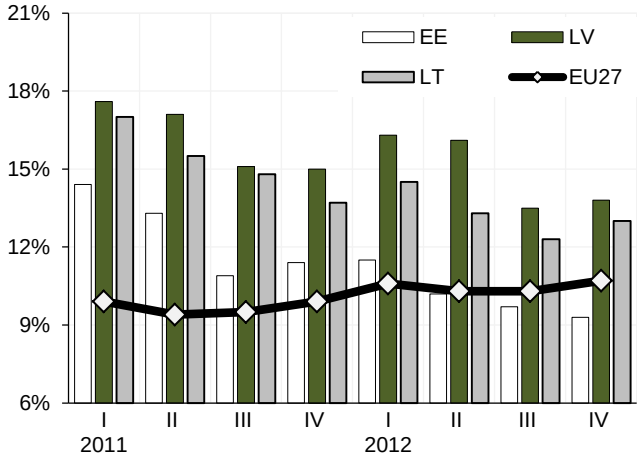

6.3.attēls. **Strādājošo mēneša vidējā bruto darba samaksa**

latos

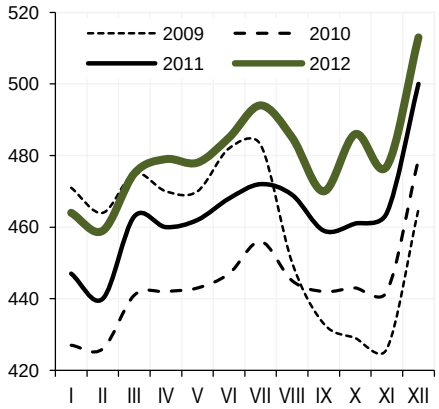

izmaiņas pret iepriekšējā gada atbilstošo periodu, %

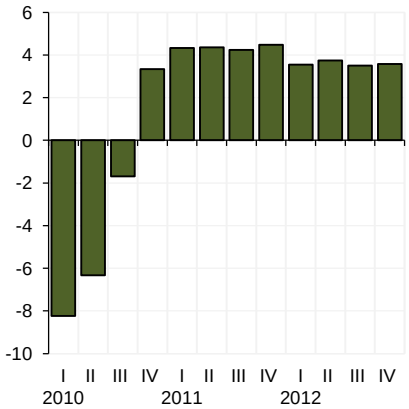

12 mēnešu slīdošais vidējais indekss, 2009.gada decembris = 100

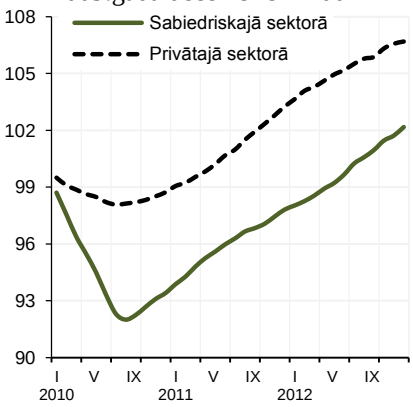

7. Cenas

2012.gadā, neskatoties uz Latvijas ekonomikas izaugsmi, kas bija straujākā starp ES valstīm, **patēriņa cenas** kopumā saglabāja mērenu pieaugumu tuvu sezonālo svārstību līmenim. 2012.gada beigās patēriņa cenas bija par 1,6% augstākas nekā 2011.gada decembrī. Cenu pieaugumu 2012.gadā galvenokārt noteica administratīvi regulējamo cenu palielinājums gada sākumā (dabasgāzei un siltumenerģijai), pārtikas cenu un transporta izdevumu kāpums (degvielai). Māstrihtas kritēriju vērtēšanā izmantotā gada vidējā inflācija arī turpināja mazināties – decembrī gada vidējā inflācija bija 2,3 procenti.

2013.gada martā, salīdzinot ar 2012.gada decembri, patēriņa cenu līmenis ir palielinājies par 0,2%. Arī salīdzinot ar 2012.gada martu, patēriņa cenas ir palielinājušās par 0,2 procentiem.

2013.gada pirmajos trīs mēnešos lielākā ietekme uz cenu pārmaiņām galvenokārt bija cenu pieaugumam pārtikai (par 1%) un ar veselību saistītām precēm un pakalpojumiem (par 1,1%), kā arī cenu kritumam siltumenerģijai (par 4%), kas saistīts ar dabas gāzes cenu kritumu. Jāatzīmē, ka pasaules pārtikas cenas kopš 2012.gada oktobra samazinās un 2013.gada februārī bija par 0,9% zemākas, salīdzinot ar iepriekšējā gada decembri. 2013.gada janvārī – februārī pasaules biržās bija vērojams arī naftas produktu cenu kāpums, bet martā naftas cenas saruka. Kopumā 2013.gada pirmajos trīs mēnešos degvielas cenu kāpums pasaulē bija 1,4%, bet Latvijā tas bija mērenāks – 0,5 procenti.

2012.gadā **ražotāju cenas** uzrādīja nelielu, bet stabilu pieaugumu, galvenokārt, pateicoties cenu kāpumam iekšējā tirgū. 2012.gada decembrī, salīdzinot ar 2011.gada decembri, ražotāju cenas rūpniecībā pieauga par 3,6 procentiem.

2013.gada februārī salīdzinājumā ar 2012.gada februāri kopējais ražotāju cenu līmenis rūpniecībā palielinājās par 1,7%. Vietējā tirgū realizētajai produkcijai cenas palielinājās par 1,3%, bet eksportētajai – par 2,1%. Ietekmīgākie cenu pieaugumi bija vērojami pārtikas produktu ražošanā (par 4,5%) un kokapstrādē (par 2,3%), bet lielāko pazeminošo ietekmi atstāja cenu samazinājums metālu ražošanā (par 5,2%).

Apstrādes rūpniecībā ražotāju cenas lielā mērā ietekmē tendences ārējos tirgos. 2013.gada februārī, salīdzinot ar 2012.gada februāri, apstrādes rūpniecībā ražotāju cenas pieauga par 2,5%. Šī gada divos mēnešos apstrādes rūpniecībā ražotāju cenu dinamika gan eksportētājai, gan vietējā tirgū realizētai produkcijai ir līdzīga – tās pieauga attiecīgi par 0,8% un 0,6%. Straujākais ražotāju cenu pieaugums bija poligrāfijas nozarē (par 5,7%) un metālu ražošanā (par 4,5%). Savukārt ražotāju cenas samazinājās apģērbu ražošanā (par 2,5%), elektrisko iekārtu ražošanā (par 0,8%) un metāla izstrādājumiem (par 0,6%).

Ražotāju cenu kāpums liecina, ka pieprasījums pēc Latvijā ražotās produkcijas pieaug ne tikai vietējā tirgū, kur pakāpeniski uzlabojas ekonomiskā situācija, bet saglabājas augsts arī ārējos tirgos, neskatoties uz vājo ekonomisko izaugsmi galvenajās partnervalstīs.

Nodaļas turpinājumā ir sniegta statistiskā informācija par patēriņa un ražotāju cenu pārmaiņām.

7.1.attēls. **Patēriņa cenu pārmaiņas**,
% pret iepriekšējā gada atbilstošo mēnesi
(12 mēnešu inflācija)

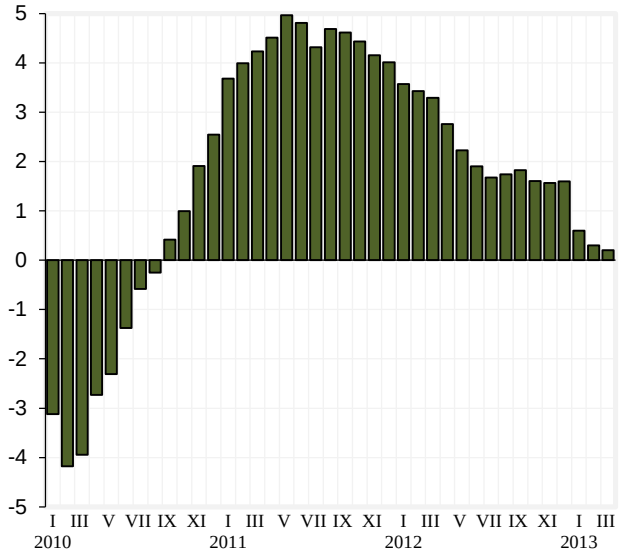

2009.gada decembris = 100

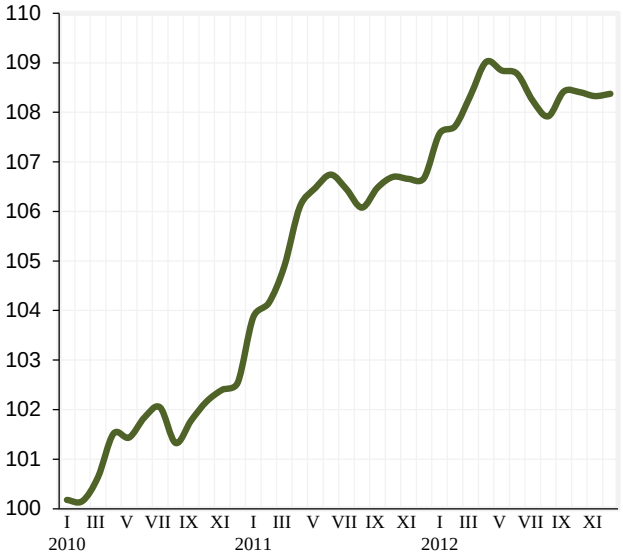

7.1.tabula. **Patēriņa cenu pārmaiņas pa mēnešiem, procentos**

		salīdzinot ar iepriekšējo mēnesi	salīdzinot ar iepriekšējā gada attiecīgo mēnesi	vidēji gada laikā
2011	Janvāris	1,3	3,7	-0,5
	Februāris	0,3	4,0	0,2
	Marts	0,7	4,2	0,8
	Aprīlis	1,1	4,5	1,5
	Maijs	0,4	5,0	2,1
	Jūnijs	0,3	4,8	2,6
	Jūlijs	-0,3	4,3	3,0
	Augusts	-0,4	4,7	3,4
	Septembris	0,4	4,6	3,8
	Oktobris	0,2	4,4	4,1
	Novembris	0,0	4,2	4,2
	Decembris	0,0	4,0	4,4
2012	Janvāris	0,8	3,6	4,4
	Februāris	0,1	3,4	4,3
	Marts	0,6	3,3	4,2
	Aprīlis	0,6	2,8	4,1
	Maijs	-0,2	2,2	3,8
	Jūnijs	-0,1	1,9	3,6
	Jūlijs	-0,5	1,7	3,4
	Augusts	-0,3	1,7	3,1
	Septembris	0,5	1,8	2,9
	Oktobris	0,0	1,6	2,7
	Novembris	-0,1	1,6	2,5
	Decembris	0,0	1,6	2,3
2013	Janvāris	-0,2	0,6	2,0
	Februāris	-0,1	0,3	1,8
	Marts	0,5	0,2	1,5

7.2.attēls. **Patēriņa cenu indekss grupās un apakšgrupās**,
iepriekšējā gada decembris =100

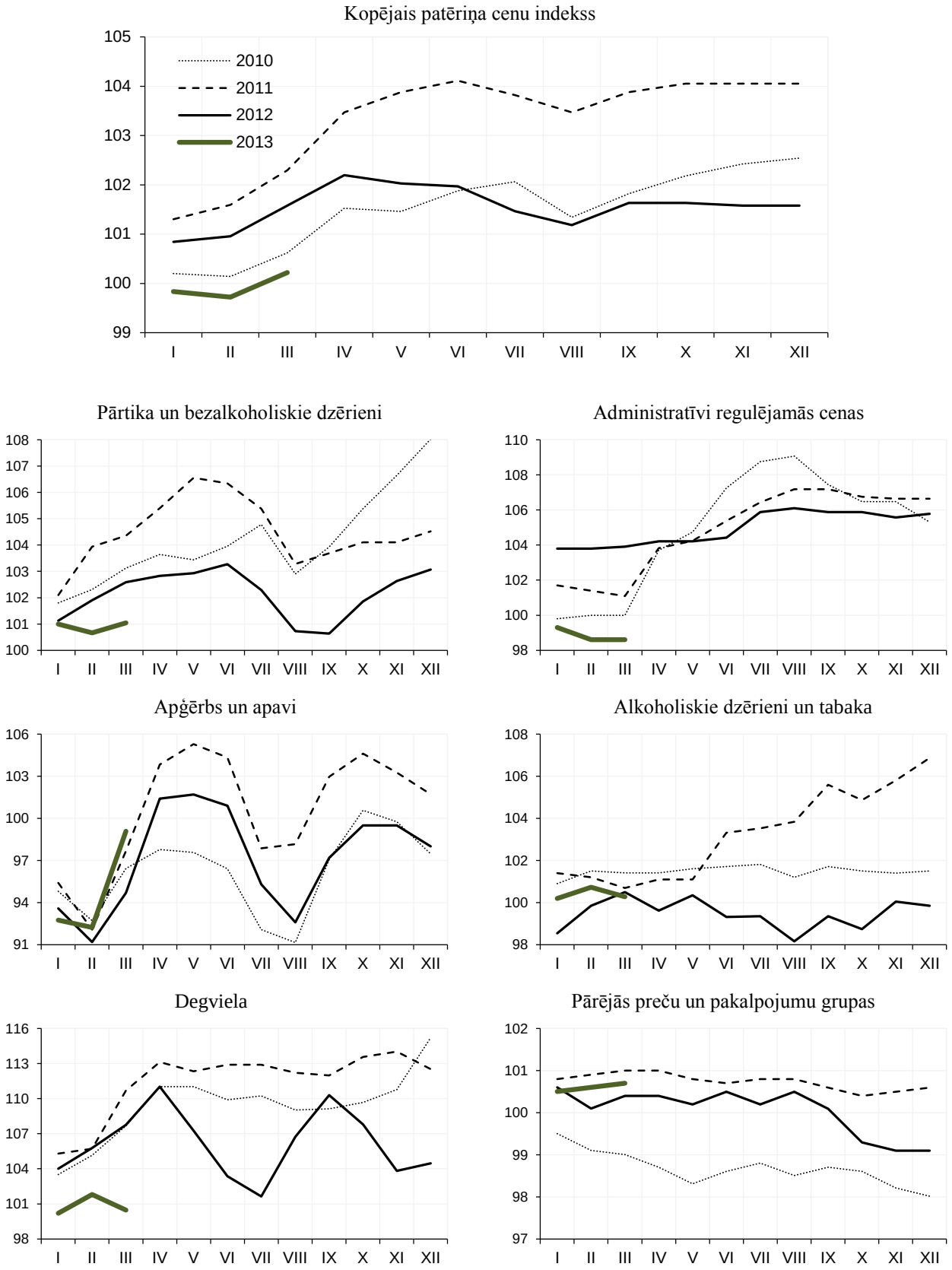

7.3.attēls. **Atsevišķu preču un pakalpojumu grupu ietekme uz kopējo patēriņa cenu indeksu**

12 mēnešu inflācija, procentpunkti

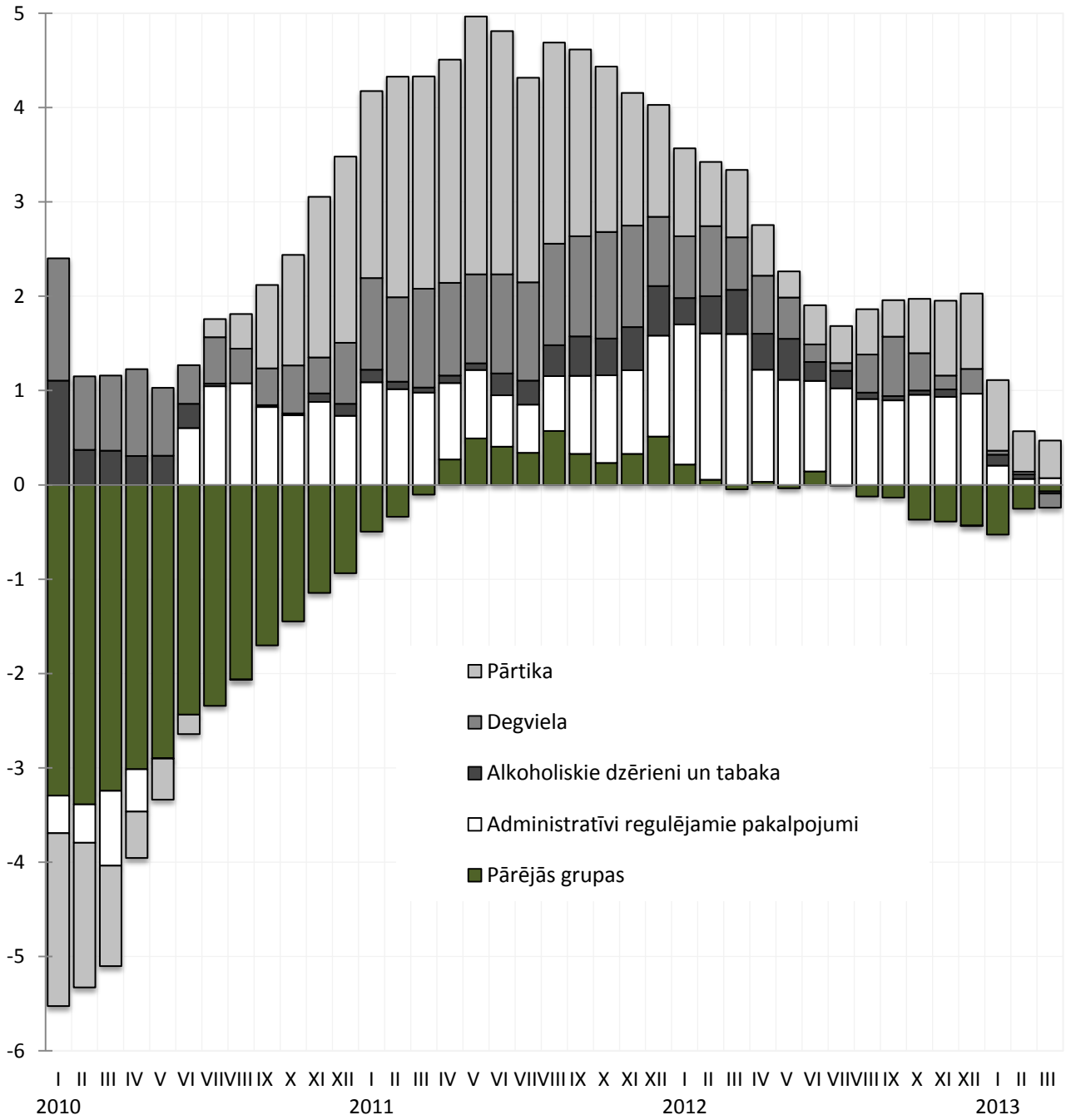

7.4.attēls. **Saskaņotais patēriņa cenu indekss pa mēnešiem**, 2009.gada decembris =100

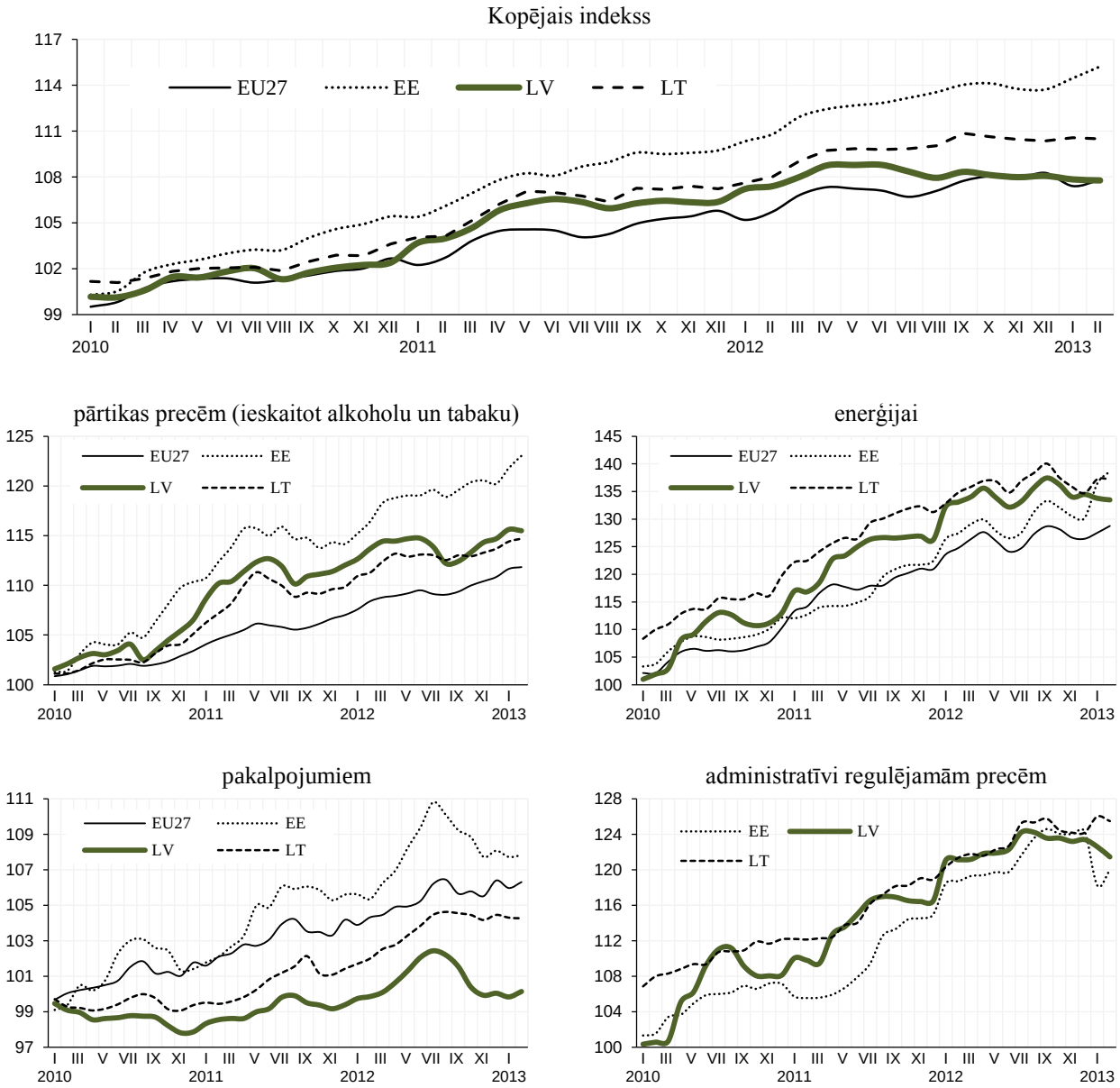

7.5.attēls. **Ražotāju cenu pārmaiņas**

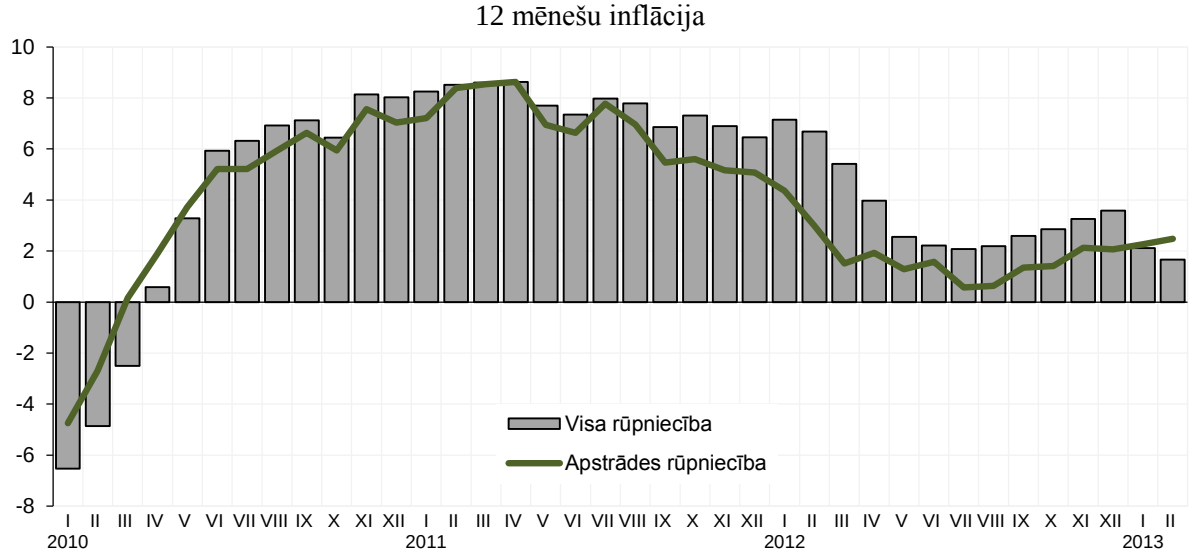

7.6.attēls. **Ražotāju cenu dinamika apstrādes rūpniecībā**

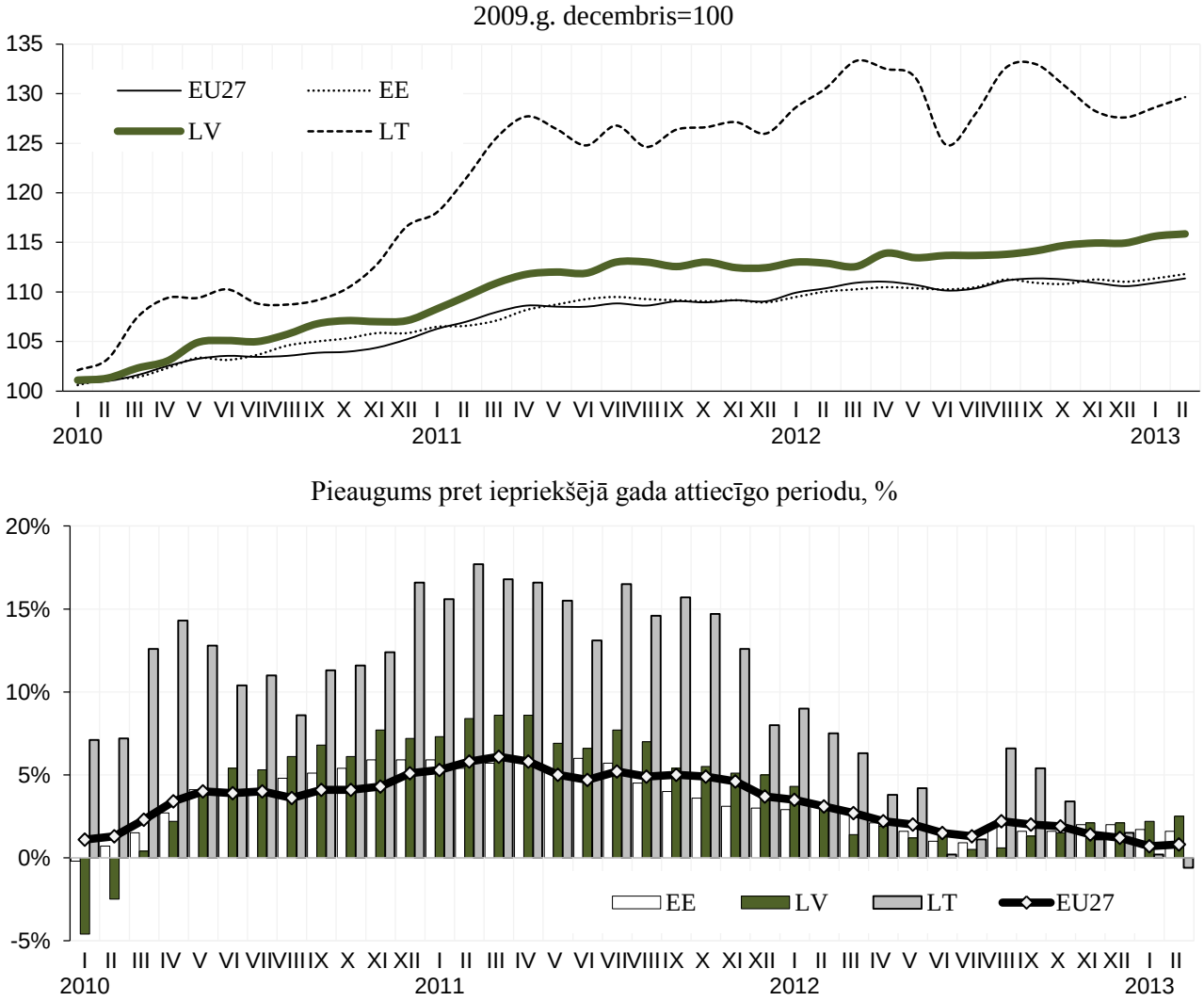

7.7.attēls. **Patēriņa cenu, ražotāju cenu un tirgus pakalpojumu pievienotās vērtības deflatora izmaiņas**, izmaiņas pret iepriekšējā gada atbilstošo ceturksni, %

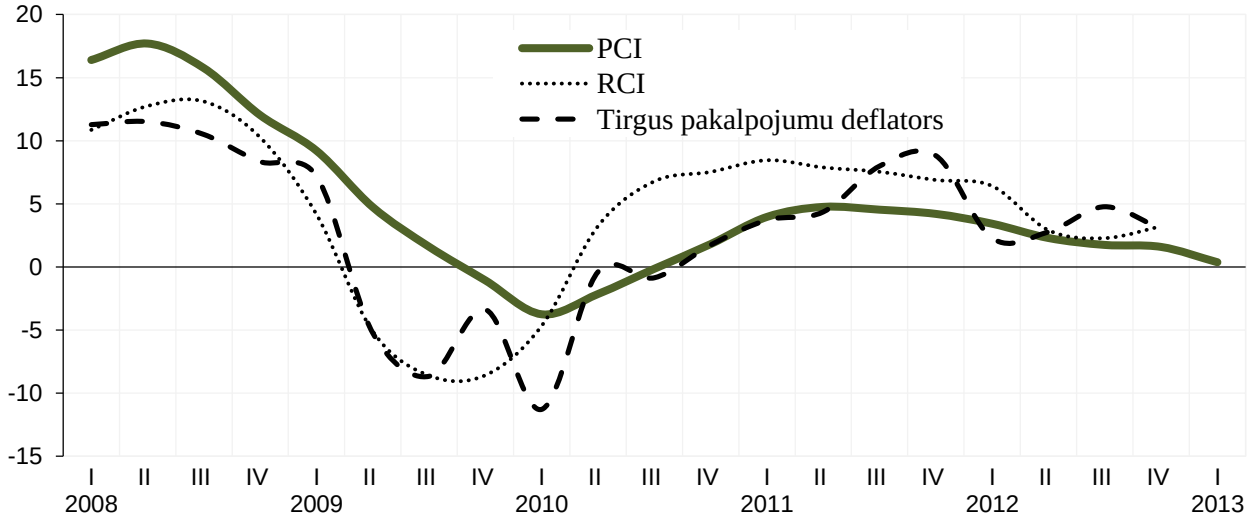

8. Prognozes

Tautsaimniecības attīstība

2012.gadā Latvijas ekonomika bija noturīga pret ārējās vides satricinājumiem – turpināja palielināties eksports, pieauga ražošanas apjomi apstrādes rūpniecībā. Situācijas uzlabošanās darba tirgū veicināja privātā patēriņa pieaugumu un atbilstoši palielinājās arī mazumtirdzniecības apjomi. Nodokļu ieņēmumi bija lielāki nekā tika prognozēts iepriekš. Pretēji tendencēm ES, Latvijas iedzīvotāju un uzņēmēju konfidence nepasliktinājās.

Arī turpmākā Latvijas tautsaimniecības izaugsme joprojām būs cieši atkarīga no eksporta iespējām, tāpēc lielākais Latvijas izaugsmes risks saistīts ar globālās ekonomikas attīstību. Starptautiskais Valūtas fonds prognozē, ka 2013.gadā globālās ekonomikas izaugsme varētu būt tikai nedaudz straujāka nekā 2012.gadā, vienlaikus Eiropā tuvākajā nākotnē izaugsme būs ļoti vāja un atveseļošanās – pakāpeniska.

Saglabājoties vājam pieprasījumam ārējos tirgos, sagaidāms, ka Latvijas preču un pakalpojumu eksporta apjomu pieaugums 2013.gadā būs mērenāks nekā iepriekšējos gados. Tajā pašā laikā aizvien lielāka nozīme būs spējai palielināt konkurētspēju un atrast jaunas tirgus nišas. 2013.gadā turpinās palielināties iekšzemes pieprasījums. Vienlaikus privātā patēriņa kāpumu joprojām ierobežos relatīvi augstais bezdarbs un mājsaimniecību parādsaistības. Kopējo investīciju dinamiku ietekmēs komercbanku piesardzīgā kreditēšanas politika, bet privātā sektora investīcijas noteiks uzņēmēju nogaidošais noskaņojums attiecībā uz nākotnes perspektīvām.

Ekonomikas ministrija prognozē, ka Latvijas ekonomikas izaugsme 2013.gadā būs nedaudz mērenāka nekā 2012.gadā un IKP pieaugums varētu būt 4% robežās.

8.1.tabula. **IKP dinamika**, % pret iepriekšējo gadu

	2010	2011	2012	2013p
IKP no izlietojuma puses	**-0,9**	**5,5**	**5,6**	**4,0**
Privātais patēriņš	2,4	4,8	5,4	3,8
Valsts patēriņš	-7,9	1,1	-0,2	0,0
Kopējā pamatkapitāla veidošana	-18,1	27,9	12,3	0,3
Eksports	11,6	12,7	7,1	2,7
Imports	11,4	22,7	3,1	3,2
IKP pa nozarēm	**-0,9**	**5,5**	**5,6**	**4,0**
Lauksaimniecība, mežsaimniecība	-8,9	-0,5	6,9	2,8
Apstrādes rūpniecība	19,1	11,7	9,3	2,5
Pārējā rūpniecība	2,8	-0,9	-2,0	4,3
Būvniecība	-31,1	11,9	14,6	2,2
Tirdzniecība, izmitināšana	0,2	9,5	7,3	7,4
Transports un uzglabāšana	-1,8	8,1	4,0	0,9
Citi komercpakalpojumi	2,5	1,2	3,4	5,4
Sabiedriskie pakalpojumi	-8,2	0,6	-0,6	0,7

p – Ekonomikas ministrijas prognoze

2013.gadā visās tautsaimniecības pamatnozarēs sagaidāma izaugsme, tomēr vairumā nozaru pieauguma tempi būs nedaudz lēnāki nekā 2012.gadā. Arī šogad vērā ņemams ieguldījums izaugsmē būs uz eksportu vērstām nozarēm kā apstrādes rūpniecībai un transporta nozarei. Tomēr pieaugums šajās nozarēs būs mērenāks nekā iepriekšējos gados. Jāņem vērā, gan tas, ka ārējā vidē saglabāsies saspringta ekonomiskā situācija, gan tas, ka apstrādes rūpniecībā un transporta nozarē jau ir sasniegts augsts bāzes līmenis. Lēnāka izaugsme 2013.gadā varētu būt arī būvniecības, kā arī sabiedrisko pakalpojumu nozarēs. Tajā pašā laikā, augot privātajam patēriņam, palielināsies uz iekšējo tirgu orientēto pakalpojumu nozaru devums ekonomikas izaugsmē.

Darba tirgus

Sagaidāms, ka situācija darba tirgū turpinās uzlaboties. Vienlaikus, līdz ar lēnākiem ekonomikas izaugsmes tempiem, arī uzlabojumi darba tirgū kļūs mērenāki.

Saskaņā ar Ekonomikas ministrijas prognozēm 2013.gadā nodarbināto skaits palielināsies par aptuveni 3%, salīdzinot ar 2012.gadu. Turpretī nodarbinātības līmenis varētu pieaugt līdz 65,8% (2012.gadā - 63,1%). Gada griezumā nozīmīgākais nodarbinātības pieaugums sagaidāms otrajā un trešajā ceturksnī.

8.1.attēls. **Darba tirgus attīstības tendences**

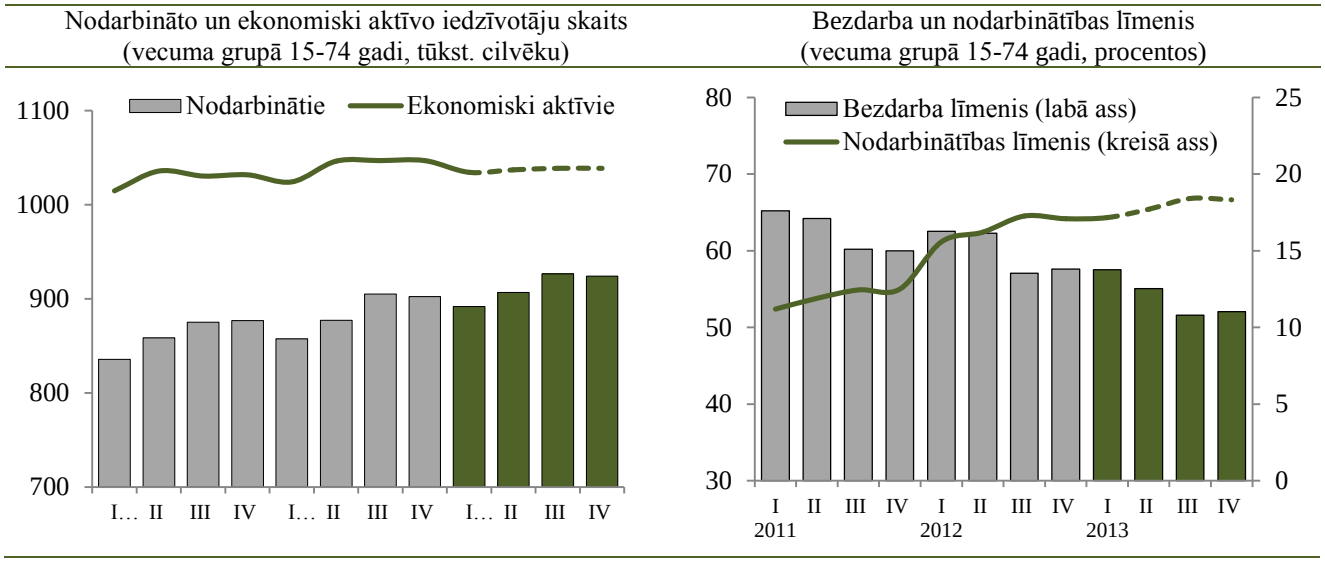

*līdz 2012.gada 4.ceturksnim atspoguļoti faktiskie dati

2013.gadā būtiskākais darbaspēka pieprasījuma pieaugums būs apstrādes rūpniecībā un komercpakalpojumu sektorā. Minētās nozares nodrošinās vairāk nekā trīs ceturtdaļas no jauno darbavietu pieauguma.

Turpinās samazināties arī bezdarbs. Pēc Ekonomikas ministrijas aplēsēm līdz 2013.gada beigām vidējais bezdarba līmenis varētu samazināties līdz aptuveni 11%, bet gada vidējais rādītājs varētu būt 12% jeb par 2,9 procentpunktiem mazāks nekā 2012.gadā (14,9%).

Cenas

Ekonomikas ministrija prognozē, ka kopumā 2013.gadā sagaidāma mērena cenu dinamika, cenu izmaiņas būs tuvas sezonālo svārstību līmenim un gada vidējā inflācija nepārsniegs 1,5 procentus.

Saistībā ar administratīvi regulējamām cenām 2013.gada otrajā pusē nozīmīgas pārmaiņas pagaidām nav sagaidāmas. Tomēr saglabājas liela nenoteiktība saistībā ar 2013.gada rudenī plānoto Latvijas elektroenerģijas tirgus atvēršanu arī mājsaimniecībām.

8.2.attēls. **Patēriņa cenu tendences**

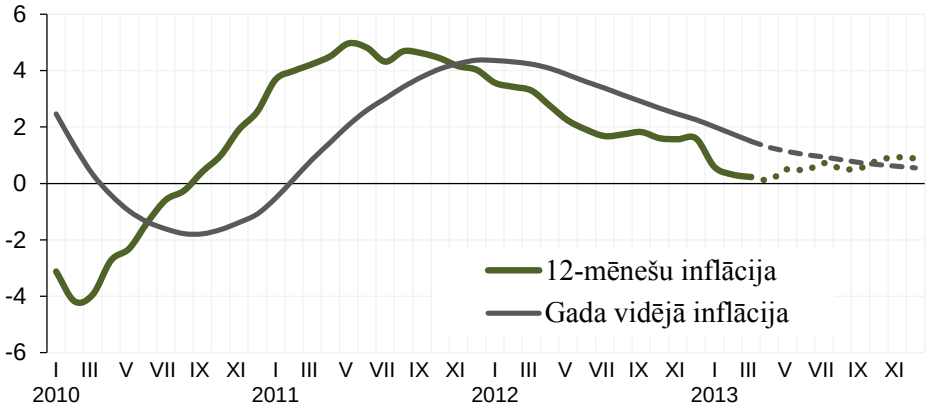

Arī turpmāk patēriņa cenu izmaiņas Latvijā lielā mērā būs atkarīgas no cenu tendencēm pasaulē. Pamatojoties uz Starptautiskā valūtas fonda prognozēm, saistībā ar krājumu palielināšanos cenas kritīsies visās galvenajās preču grupās, tajā skaitā arī naftai. Salīdzinot ar 2012.gadu, pasaules pārtikas cenas šogad kritīsies par vairāk nekā 2% saistībā ar prognozēto ražas apjomu kāpumu. Arī enerģijas cenas pasaulē varētu nedaudz samazināties, atgūstoties no piegādes pārtraukumiem iepriekšējā gadā.

Ekonomikas ministrs D.Pavļuts

Vīza: Valsts sekretārs J.Pūce

19.04.2013. 10:32
10339
Jānis Salmiņš
Janis.Salmins@em. gov.lv, 67013112